

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Upplyningskrav 67, 70 och 76 i IFRS 3

**Har det skett en förändring mellan räkenskapsår
2005 och 2006?**

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och Företagsanalys
Vårterminen 2007

Handledare: Jan Marton
Anna Karin Pettersson

Författare: Louise Håkansson 1981
Lina Liivrand 1984

Förord

Författarna vill rikta ett stort tack till handledarna, Jan Marton och Anna Karin Pettersson, som under uppsatsens gång alltid har ställt upp och funnits tillhands. Handledarna har väglett författarna och kommit med goda förslag för att förbättra studien.

Även ett stort tack till de fyra redovisningsexperter, Carina Edlund, Pär Falkman, Jan Hanner och Pernilla Rehnberg, som har medverkat i studien.

Till sist vill författarna också rikta ett tack till de andra medlemmarna i opponentgruppen som har kommit med goda idéer och synpunkter vilket har skapat användbara diskussioner. Detta har lett till att kvalitén på studien har ökat.

Göteborg, juni 2007

Louise Håkansson

Lina Liivrand

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, VT 2007

Författare: Louise Håkansson och Lina Liivrand

Handledare: Jan Marton och Anna Karin Petterson

Titel: *Upplysningskrav 67, 70 och 76 i IFRS 3 Har det skett en förändring mellan räkenskapsår 2005 och 2006?*

Bakgrund och problem: IASB har utvecklat ett internationellt regelverk för att uppnå en enhetlig redovisningspraxis genom en harmonisering av redovisningsprinciper. EU har fastställt att från och med 1 januari 2005 ska medlemsländernas noterade företag tillämpa samtliga standarder som antagits. Standarderna har fokus på marknadsorienterad redovisning och ställer mer omfattande krav på upplysningar till aktiemarknaden. IFRS 3 *Rörelseförvärv* har som målsättning att skapa mer enhetliga spelregler för redovisning av förvärv. Standarden är en av de mest diskuterade då den medför fler subjektiva inslag i redovisningen och utökade upplysningskrav. Tidigare undersökningar har visat att företag inte har lämnat fullständiga upplysningar under första tillämpningsåret, men har lyft fram en förväntan på en förbättrad redovisning redan 2006.

Syfte: Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida redovisningen av upplysningskraven i IFRS 3 har utvecklats och visat sig i företagens årsredovisningar dessutom undersöka redovisningsexperters syn på utvecklingsprocessen.

Avgränsningar: Författarna har avgränsat studien till noterade företag på Stockholmsbörsens, som ingår i Nordiska listan, Large Cap som har genomfört rörelseförvärv enligt IFRS 3 både räkenskapsåret 2005 och 2006. Vidare har studien avgränsats till upplysningskraven till 67, 70 och 76 i IFRS 3 och därmed kommer inte övriga delar i standarden att behandlas.

Metod: Både en kvantitativ och en kvalitativ studie har genomförts. Den kvantitativa studien omfattar en årsredovisningsgranskning av 27 företag som har gjort rörelseförvärv både år 2005 och 2006 och datan har testats statistiskt. Den kvalitativa studien innefattar intervjuer med fyra redovisningsexperten. Avsikten med denna studie är att den ska ge en förståelse kring de kvantitativa resultaten.

Slutsatser: Den kvantitativa studien visar att det inte går att statistiskt säkerställa att företagen har uppfyllt fler av IFRS 3:s upplysningskrav 2006. Den marginella förändring som är synlig har främst uppmärksammats där företagen har utvecklat omfattningen av upplysningarna. Utifrån intervjuerna med redovisningsexperten har det främst lyfts fram att tillämpningen av upplysningskraven är en omfattande och tidskrävande mognadsprocess. Svenska företag är inte vana vid de resonemang som krävs i upplysningarna och de förstår inte logiken bakom vissa upplysningskrav. Författarna tror att framtida praxis kommer att präglas av en homogenare förändringsprocess vilket kommer att åskådliggöras i företagens redovisning genom att de blir mer likformiga i tillämpningen av IFRS 3:s upplysningskrav.

Förslag till vidare studier: Ett förslag som författarna anser intressant är att genomföra en studie med internationell vinkling och undersöka hur upplysningskraven uppfylls inom EU. En annan vinkling skulle vara att stanna kvar i Sverige och göra en liknande studie där alla listorna på Nordiska börsen är representerade.

Förkortningar

FASB	Financial Accounting Standards Board (USA)
IASB	International Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådets Rekommendationer
SFAS	Statement of Financial Accounting Standard

Definitioner

I bilaga A i IFRS 3 ges definitioner om viktiga begrepp i standarden. Författarna har valt att ta upp de definitioner som är av väsentlig betydelse i studien.

Bestämmande inflytande. Rätten att utforma ett företags eller verksamhets finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar.

Förvärvstidpunkt. Den tidpunkt vid vilken förvärvaren erhåller det bestämmande inflytandet över den förvärvade tillgången.

Goodwill. Framtida ekonomiska fördelar som inte går att enskilt identifiera och inte heller att redovisa separat.

Immateriell tillgång. En immateriell tillgång har den betydelse som anges i IAS 38 *Immateriella tillgångar* det vill säga en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form.

Rörelseförvärv. Sammanförandet av separata företag eller verksamheter till en rapporterende enhet.

Rörelseförvärv som inbegriper företag eller verksamheter under samma bestämmande inflytande. Rörelseförvärv där det ytterst är samma part eller parter som har ett bestämmande inflytande över samtliga sammanslagna företag eller verksamheter både före och efter förvärvet.

Transaktionsdag. När ett rörelseförvärv uppnås genom en enstaka transaktion är transaktionsdagen liktydig med förvärvstidpunkten. När ett rörelseförvärv innefattar flera transaktioner, exempelvis när den genomförs i flera steg genom successiva aktieförvärv, är transaktionsdagen den tidpunkt då respektive enskild investering redovisas i förvärvarens finansiella rapporter.

Författarna till studien kompletterar definitionslistan med innebörden av aggregerad form, som inte behandlas i bilaga A, IFRS 3.

Aggregerad form. Innebär att respektive upplysningskrav i punkt 67 kan lämnas i sammanställd form. Till exempel att total köpeskilling kan summeras för samtliga oväsentliga förvärv.

Egetkapitalinstrument är varje form av avtal som innebär en residual rätt i ett företags tillgångar efter avdrag för alla dess skulder (IAS 32 *Finansiella instrument*).

Poolningsmetoden. Poolningsmetoden innebär att tillgångar och skulder tas upp till de värden som redovisats i berörda företags balansräkning utan annan korrigerings än vad som avser samordningen av tillämpade redovisningsprinciper. Därmed uppkommer ingen positiv eller negativ goodwill. (RR 1:00, punkt 85)

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	2
1.3 PROBLEMFÖRMULERING.....	3
1.4 SYFTE.....	3
1.5 AVGRÄNSNING.....	3
1.6 DISPOSITION.....	5
2 METOD	7
2.1 ANGREPPSSÄTT.....	7
2.2 URVAL.....	7
2.3 DATAINSAMLINGSMETOD.....	8
2.3.1 Årsredovisningar.....	9
2.3.2 Intervju.....	9
2.4 TOLKNING OCH ANALYS AV DATA.....	10
2.4.1 Granskning av årsredovisningar.....	10
2.4.1.1 Statistisk bearbetning och hypotesformulering.....	11
2.4.2 Intervjuanalys.....	12
2.5 KÄLLKRITIK.....	13
2.6 TILLFÖRLITLIGHET OCH GILTIGHET.....	13
2.6.1 Årsredovisningar.....	13
2.6.2 Intervjuer.....	14
2.7 GENERALISERBARHET.....	14
3 REFERENSRAM	15
3.1 FÖRÄNDRINGSARBETE.....	15
3.2 INSTITUTIONELL TEORI.....	15
3.2.1 Isomorfism.....	16
3.3 FINANSIELL INFORMATION.....	17
3.3.1 IASB Finansiella rapporter.....	18
3.4 IFRS 3 RÖRELSEFÖRVARV.....	18
3.4.1 Specifika upplysningskrav.....	19
3.4.1.1 Punkt 67 a Namn och beskrivning.....	19
3.4.1.2 Punkt 67 b Förvärvstidpunkt.....	19
3.4.1.3 Punkt 67 c Rösträtt.....	19
3.4.1.4 Punkt 67 d Anskaffningsvärde och beskrivning.....	20
3.4.1.5 Punkt 67 e Eventuella avyttringar på grund av förvärv.....	20
3.4.1.6 Punkt 67 f Förvärvsanalys.....	20
3.4.1.7 Punkt 67 g Storlek på överskott.....	20
3.4.1.8 Punkt 67 h Goodwill.....	21
3.4.1.9 Punkt 67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt.....	21
3.4.1.10 Punkt 70 a-b Förenade enhetens intäkter och resultat.....	21
3.4.1.11 Punkt 76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill.....	22
4 GRANSKNING AV ÅRSREDOVISNINGAR	23
4.1 EMPIRI OCH ANALYS.....	23
4.1.1 Punkt 67 a Namn och beskrivning.....	23
4.1.2 Punkt 67 b Förvärvstidpunkt.....	24
4.1.3 Punkt 67 c Rösträtt.....	25
4.1.4 Punkt 67 d Anskaffningsvärde och beskrivning.....	25
4.1.5 Punkt 67 e Eventuella avyttringar på grund av förvärvet.....	26
4.1.6 Punkt 67 f Förvärvsanalys.....	27
4.1.7 Punkt 67 g Storlek på överskott.....	27
4.1.8 Punkt 67 h Goodwill.....	28
4.1.9 Punkt 67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt.....	29
4.1.10 Punkt 70 a-b Förenade enhetens intäkter och resultat.....	29
4.1.11 Punkt 76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill.....	30
4.2 SAMMANFATTNING.....	31
4.2.1 Var presenteras upplysningarna?.....	31

4.2.2 Hypotesprövning.....	31
5 INTERVJUER MED REDOVISNINGSEXPERTER.....	33
5.1 IFRS 3	33
5.2 UPPLYSNINGSKRAV I IFRS 3	33
5.3 INFORMATIONSBEHANDLING	35
5.4 SPECIFIKA UPPLYSNINGSKRAV	36
5.5 FRAMTIDEN	37
6 SAMMANFATTANDE ANALYS	38
6.1 FÖRÄNDRINGSARBETE	38
6.2 INSTITUTIONELL TEORI	38
6.3 ISOMORFISM	40
6.4 FINANSIELL RAPPORTERING.....	42
7 SLUTKOMMENTARER	44
7.1 SLUTSATS	44
7.2 KRITIK MOT DEN EGNA STUDIEN.....	46
7.3 FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER.....	46
REFERENSLISTA.....	47
BILAGA 1 URVAL OCH BORTFALL	50
BILAGA 2 PRESENTATION AV REDOVISNINGSEXPERTER.....	51
BILAGA 3 GRANSKNING AV ÅRSREDOVISNINGAR.....	52
BILAGA 4 INTERVJUMALL	55
BILAGA 5 TESTRESULTAT FRÅN SPSS.....	57

Figur- och tabellförteckning

FIGUR 1.1 STUDIENS DISPOSITION	5
TABELL 4.1 PUNKT 67 A NAMN	23
TABELL 4.2 PUNKT 67 A BESKRIVNING	23
TABELL 4.3 PUNKT 67 B FÖRVÄRVSTIDPUNKT	24
TABELL 4.4 PUNKT 67 C RÖSTRÄTT	25
TABELL 4.5 PUNKT 67 D ANSKAFFNINGSVÄRDE	25
TABELL 4.6 PUNKT 67 D BESKRIVNING	26
TABELL 4.7 PUNKT 67 E EVENTUELLA AVYTTRINGAR PÅ GRUND AV FÖRVÄRVET	26
TABELL 4.8 PUNKT 67 F FÖRVÄRVSANALYS	27
TABELL 4.9 PUNKT 67 G STORLEK PÅ ÖVERSKOTT	27
TABELL 4.10 PUNKT 67 H GOODWILL	28
TABELL 4.11 PUNKT 67 I FÖRVÄRVADE ENHETENS RESULTAT EFTER FÖRVÄRVSTIDPUNKT	29
TABELL 4.12 PUNKT 70 A FÖRENADE ENHETENS INTÄKT	29
TABELL 4.13 PUNKT 70 B FÖRENADE ENHETENS RESULTAT	30
TABELL 4.14 PUNKT 76 ÅTERVINNINGSVÄRDE OCH EVENTUELL NEDSKRIVNING AV GOODWILL	30
TABELL 4.15 UPPLYSNINGSKRAV TOTALT SETT FÖRDELAT PÅ TRE KATEGORIER	32
TABELL 4.16 UPPLYSNINGSKRAV TOTALT SETT FÖRDELAT PÅ TVÅ KATEGORIER	32

1 Inledning

Detta inledande kapitel omfattar en bakgrund till problemområdet samt vidare en problemdiskussion som avgränsar och mynnar ut i uppsatsens syfte. I slutet av kapitlet presenteras studiens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

I takt med att kapitalmarknader blir mer globaliserade ökar behovet av ett internationellt fungerande regelverk inom redovisningsområdet, som möjliggör jämförbarhet mellan länderna (Artsberg, 2005). Det är med denna agenda som IASB har framarbetat sina internationella rekommendationer IAS och IFRS. Syftet med deras arbete är att uppnå en internationell enhetlig redovisningspraxis genom att harmonisera tillämpningen av redovisningsprinciper. IASB:s harmoniseringsarbete fick ett stort internationellt erkännande då EU beslutade sig för att implementera i stort sett samtliga rekommendationers innehåll. Från och med räkenskapsår med början 1 januari 2005 ska alla noterade företag inom EU i sin koncernredovisning tillämpa detta regelverk. (Thorell, 2004)

Tillsammans med den amerikanska motsvarigheten till IASB, FASB, har de två normgivande organen en dominerande ställning och leder utvecklingen på redovisningsområdet (Artsberg, 2005). Numera närmar sig de båda normgivarna varandra då IASB:s rekommendationer utgår från en marknadsorienterad redovisning med stort fokus på verkliga värden och ökade upplysningar till aktiemarknaden. Svensk redovisning var välutvecklad innan det europeiska harmoniseringsarbetet trädde i kraft. Men Sverige har trots allt tagit steget från ett regelverk genomsyrat av försiktighetsprincipen och tillförlitlighet till relevans och transparens. (Artsberg, 2005, Buisman, 2006).

Implementeringen av regelverket är en omfattande process och i mars 2004 offentliggjorde IASB ytterligare standarder. Då offentliggjordes tre nya IFRS, 3-5, och två standarder reviderades, IAS 36 och IAS 38, som innehöll följdförändringar (Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2006).

Målsättningen för IFRS 3 *Rörelseförvärv* tillsammans med omarbetade versioner av IAS 36 *Nedskrivningar* och IAS 38 *Immateriella tillgångar* är att skapa mer enhetliga spelregler för rörelseförvärv. Standarderna ska också resultera i bättre kvalitet på de finansiella rapporterna genom en mer öppen redovisning. Omvärlden ska därmed lättare kunna bedöma de rörelseförvärv som företaget gjort (Jansson, Nilsson & Rynell, 2004). Dessa tre standarder hör till de mest diskuterade standarderna i regelverket. (FAR INFO nr 2, 2007)

Övergång från IAS 22 *Företagsförvärv och samgående*¹ (RR 1:00)² till IFRS 3 innefattade flertalet förändringar. Skillnader mot tidigare regelverk är främst avskaffandet av poolningsmetoden, samt avskaffandet av avskrivningar på goodwill och andra immateriella tillgångar för vilka nyttjandeperioden inte kan fastställas. Dessutom ställer IFRS 3 långtgående krav på identifiering av immateriella tillgångar för att avskilja dessa från goodwill. Slutligen så innebar övergången även stora skillnader på omfattningen av upplysningar som ska lämnas. Därmed är företagen skyldiga att lämna väsentligt mer information än tidigare. (Jansson et. al, 2004) Enligt Jansson & Hurtig (2005) är IFRS 3 den standard som tydligast har medfört stora effekter på det redovisade resultatet bland företag.

¹ Föregångaren till IFRS 3 *Rörelseförvärv*

² Redovisningsrådets RR 1:00 bygger på en översättning av dåvarande IAS 22

IFRS 3 kommer att genomgå ytterliggare ändringar inom en snar framtid för att förbättra redovisningen av rörelseförvärv. Detta kommer att ske genom ett samarbete mellan IASB och FASB. Syftet är att utveckla gemensamma riktlinjer om hur rörelseförvärv ska redovisas. Reglerna ska vara användbara både nationellt och internationellt. Målet med den förslagna standarden är att ersätta de nuvarande standarderna om rörelseförvärv, IFRS 3 och den amerikanska motsvarigheten SFAS 141. Förslaget har dock kvar de grundläggande kraven som finns i IFRS 3 och SFAS 141, det vill säga att rörelseförvärv endast ska redovisas enligt en metod. (FAR INFO nr 7, 2005) Detta samarbete, som berör IFRS 3, är ett led i utvecklingsprojektet att förbättra den finansiella rapporteringen vad gäller rörelseförvärv (Jansson et. al, 2004).

1.2 Problemdiskussion

Det nuvarande förhållningssätt till rörelseförvärv som IFRS 3 föreskriver medför större resultatfluktuationer till stor del på grund av att goodwillavskrivning upphör (Jansson & Hurtig, 2005). Utvecklingen omfattar även fler bedömningar och ställningstagande av företagsledningen och styrelsen, vilket ökar det subjektiva inslaget i redovisningen. Därmed krävs det mer upplysningar för att aktiemarknaden ska kunna följa resonemanget i bedömningarna. Dessutom kan en mer transparent redovisning sätta press på företagen att genomföra mer genomtänkta rörelseförvärv. (Jansson et. al, 2004) Standarden ställer generellt högre upplysningskrav samtidigt som upplysningskraven i sig har en inneboende bedömningsfråga. Det är endast väsentliga förvärv som enskilt måste redovisas medan oväsentliga förvärv kan redovisas i sammanställd form. (Buisman, 2006) Vad som utgör väsentliga förvärv är något som varje företag måste ta ställning till.

Flertalet kvantitativa undersökningar visar att företag inte fullt ut lever upp till de nya upplysningskraven. Enligt Buisman (2006) kan det vara svårt att genomföra övergången till fullo under första räkenskapsåret. Vidare anser Buisman att omfattningen av denna process ofta är underskattad.

Ahlgren & Eriksson (2006) påpekar i sin kandidatuppsats att jämförbarheten har ökat ur ett internationellt perspektiv men samtidigt minskat ur ett nationellt, då svenska företag har tolkat reglerna själva hur informationen ska presenteras. Det är avsaknaden av enhetlig praxis för hur mycket upplysningar som ska lämnas samt var i koncernredovisningen det ska ske, som skapar förvirring och komplicerar jämförbarheten. Standarderna i IFRS är endast tillämpliga på finansiella rapporter. Det är ibland svårt att urskilja var i årsredovisningen dessa sidor finns. Ett annat problem är att veta vilka sidor i årsredovisningen som har blivit granskade av revisorer. (Gauffin & Nilsson, 2006)

Lagerström & Nicander (2006) anser utifrån deras genomgång av årsredovisningar på Stockholmsbörsens A- och O-lista att de upplysningar som lämnats är bristfälliga och kortfattade. Dessutom framkom det av genomgången att det saknas djupare motivering till grund för företagets bedömningar. När kraven inte uppfylls blir konsekvensen att intressenterna inte fullt ut har de förutsättningar för att bedöma rörelseförvärvens finansiella effekter.

Övergången till IFRS innebär en förändringsprocess som måste sträcka sig över en längre tidsperiod för att utveckla praxis inom standardernas olika områden. Utifrån första årets årsredovisningar borde ambitionen vara att finna hur den fortsatta övergången ska utvecklas.

"Här finns en unik möjlighet att ange tonen för vad man anser vara det goda exemplet. Samtidigt borde bolagen få tid på sig att övervinna eventuella barnsjukdomar i tillämpningen." (Buisman, 2006, sid. 39)

Det är viktigt att påpeka att årsredovisningarna 2005 innehåller mer information än tidigare. De utökade upplysningskraven i IFRS 3, jämfört med RR 1:00, är skapade för att hjälpa användarna av årsredovisningarna att bedöma de finansiella effekterna av rörelseförvärven som skett under perioden samt efter balansdag fram tills den dag då årsredovisningarna fastställts. (Lagerström & Nicander, 2006) Enligt Ahlgren & Eriksson (2006) är det de utökade upplysningskraven som IFRS 3 ställer, det som företagen anser medföra den största förändringen mot tidigare regler och har inneburit mest merarbete. Slutsatsen av deras undersökning är att trots bristen på upplysningar i årsredovisning för 2005, kommer det att bli lättare för företagen att redovisa enligt IFRS 3 redan nästa bokslut. Denna slutsats stämmer överens med Gauffin och Nilssons (2006) genomgång av 2005 års årsredovisningar. De lyfter fram en förhoppning om förbättringar i företagens redovisning av IFRS 3:s upplysningskrav redan år 2006.

1.3 Problemformulering

Implementeringen av IFRS 3 har introducerat en ny metodik för noterade företag, vilken innefattar flera nya bedömningar. Omfattningen av upplysningskraven i standarden har utökats från tidigare regelverk, RR 1:00. Författarna anser att det är relevant att följa upp övergången genom att undersöka hur upplysningskraven i IFRS 3 har behandlats i årsredovisningarna 2005 och 2006 för att se om det skett någon förändring mellan de två år som standarden tillämpats. Redovisningsexperten³ kan ge en förståelse kring företags behandling av upplysningskraven i IFRS 3. Därmed är uppsatsens huvudfrågeställning:

Har det skett förändringar i företagens redovisning gällande upplysningskrav 67, 70 och 76 i IFRS 3?

För att kunna besvara huvudfrågeställningen behövs två underliggande frågor besvaras:

- *Har företagen uppfyllt fler av IFRS 3:s upplysningskrav?*
- *Hur upplever redovisningsexperten tillämpningen av IFRS 3:s upplysningskrav och dess förändring?*

1.4 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida redovisningen av upplysningskraven i IFRS 3 har utvecklats och visat sig i företagens årsredovisningar samt redovisningsexpertens syn på utvecklingsprocessen.

Författarna genomför studien med ambition att bidra till den pågående debatten kring IFRS 3 genom att följa upp övergångsprocessen.

1.5 Avgränsning

Författarna har avgränsat studien till de företag som är noterade på Nordiska listans Large Cap och som har genomfört rörelseförvärv enligt IFRS 3 både räkenskapsåret 2005 och 2006.

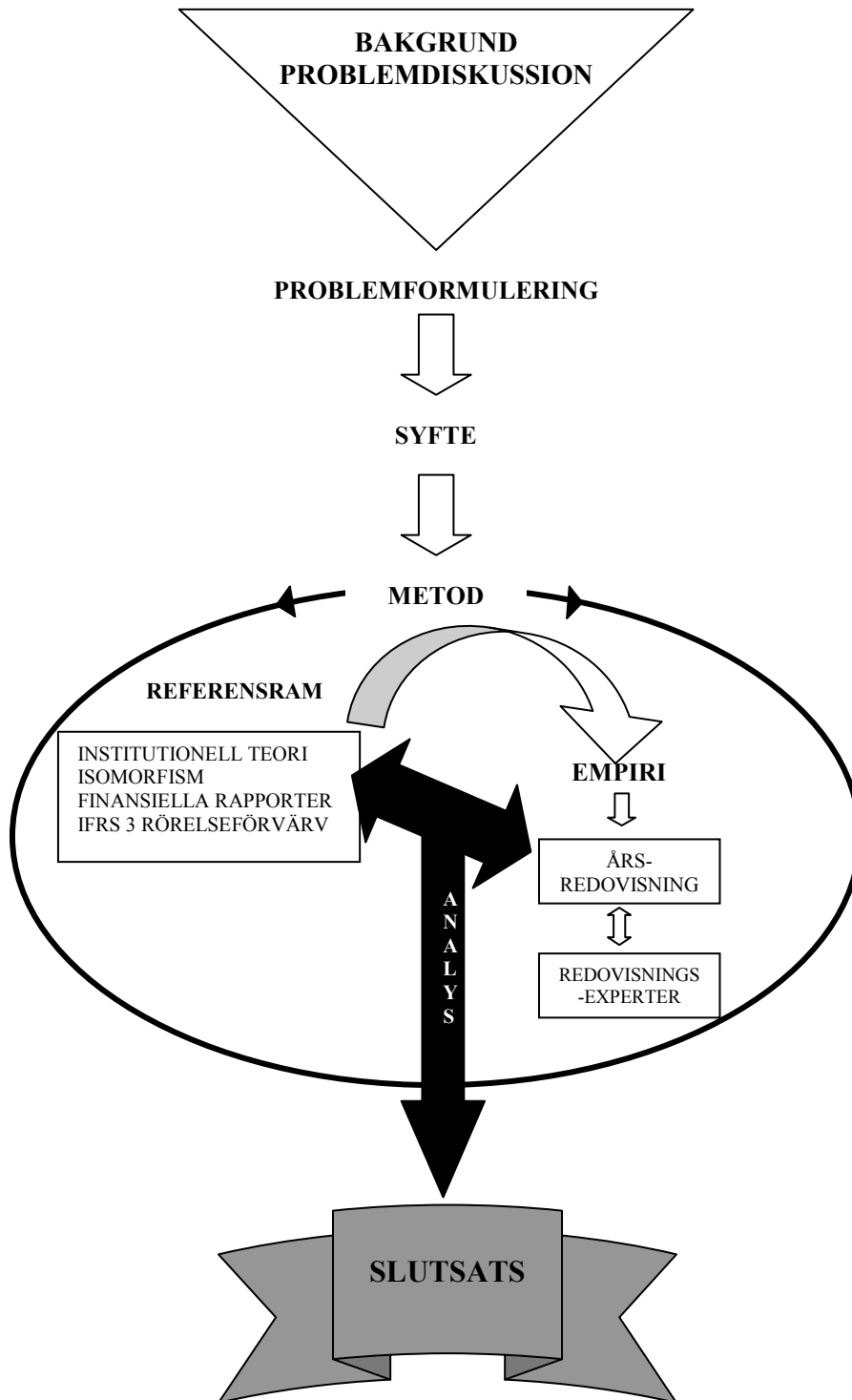
³ Redovisningsexpert definieras i denna studie som en person som besitter specialistkunskap inom området IFRS 3 Rörelseförvärv

Vidare har studien avgränsats till upplysningskraven i IFRS 3 och därmed kommer inte övriga delar i standarden att behandlas. Dessutom kommer inte alla upplysningskrav att undersökas utan fokus ligger på punkterna 67, 70 och 76. Detta val grundar författarna på Lagerström & Nicanders (2006) genomgång av årsredovisningar 2005, där det lyfts fram att dessa punkter utgör de väsentligaste förändringarna mellan upplysningskraven i IFRS 3 och RR 1:00. Författarna har valt att avgränsa granskningen av punkt 76 till att endast undersöka om företagen har gjort nedskrivningsprövning. Denna avgränsning motiveras genom att en djupare undersökning av punkt 76 skulle innebära att studien även inkluderar IAS 36 *Nedskrivningar*.

Att notera, granskningen av årsredovisningar har endast omfattat redovisade rörelseförvärv under innevarande år. Detta medför att 2005 har författarna inte granskat den retroaktiva tillämpningen.

Årsredovisningsgranskningen avgränsar sig till förvaltningsberättelsen och noterna rörelseförvärv och immateriella tillgångar/goodwill. När studien skrivs finns det ingen enhetlig praxis om var i årsredovisningen informationen ska lämnas (Gauffin & Nilsson, 2006). Förvaltningsberättelsen i Sverige ska innefatta företagets viktigaste händelser under räkenskapsåret därmed anser författarna att det är av intresse att ha med denna del av årsredovisningen i granskningen.

1.6 Disposition

Figur 1.1 Studiens disposition
(Källa: Egenskapad)

I detta inledande kapitel har bakgrund och problemdiskussionen presenterat varför det valda ämnet är relevant att undersöka. Vidare sätter dessa avsnitt in det aktuella ämnet i ett sammanhang genom att presentera vad som tidigare har undersökts inom ämnet och vilka diskussioner som förekommit. Utifrån detta har problemformulering och syfte vuxit fram.

Kapitel 2 omfattar metoden som sätter ramarna för hur studien genomförts. I detta kapitel diskuteras vilka för- och nackdelar som valda tillvägagångssätt medför och hur detta påverkat studien. Referensramen återfinns i kapitel 3 och där presenteras och förklaras använda teorier och IFRS 3. Vidare ligger referensramen till grund för vad som ska studeras i årsredovisningsgranskningen. Intervjuerna med redovisningsexperter bygger på årsredovisningsgranskningen och respondenternas uppfattningar ger en förståelse för det resultat som framkommit i årsredovisningsgranskningen. Data från de två olika empiriska undersökningar presenteras i var sitt kapitel för att läsaren lätt ska kunna följa vart datan kommer ifrån. Kapitlet med granskning av årsredovisningar (kapitel 4) innehåller statistiskt material blandat med analys. Kapitlet innehållande intervjuer med redovisningsexperter (kapitel 5) presenterar en sammanställning av de olika respondenternas syn på utvecklingsprocessen. Ett kapitel med en sammanfattande analys återfinns i kapitel 6. Författarna har valt att analysera intervjuerna i detta kapitel då dessa bygger på årsredovisningsgranskningen och referensramen appliceras på det sammanfattande empiriska materialet. Valet grundar författarna på att ett sammanfattande analyskapitel anses tillföra mer än två fristående kapitel. Den sammanfattande analysen kommer i sin tur att leda till slutsatsen där problemställning och syfte uppnås.

2 Metod

Kapitlet innefattar en beskrivning av studiens metodiska tillvägagångssätt och vilka val som gjorts. Denna studie baseras på en granskning av årsredovisningar och intervjuer av redovisningsexperten.

2.1 Angreppssätt

Det är problemformuleringen som ligger till grund för valet av angreppssätt (Holme & Solvang, 1991). För att besvara studiens frågeställning har en undersökning av företags årsredovisningar från 2005 och 2006 genomförts samt att fyra redovisningsexperten intervjuats. Därmed baseras denna studie på en kombination av både kvantitativt och kvalitativt angreppssätt. Kombinationen kan bidra till att undersökningen får en djupare förståelse för de kvantitativa resultaten (Bryman & Bell, 2003). De svagheter och styrkor som finns hos de olika angreppssätten kan då ta ut varandra. Ofta finns det en hel del att vinna genom en kombination av kvantitativ och kvalitativ metod. (Holme & Solvang, 1991)

Först genomfördes en granskning av alla företag som gjort rörelseförvärv enligt IFRS 3 på Stockholmsbörsens, som ingår i Nordiska listan, Large Cap under 2005 samt 2006. De medverkande företagen kategoriserades beroende på vilken grad av upplysning de lämnar i årsredovisningen. Granskningen har därmed varit en välstrukturerad process, vilket är utmärkande för ett kvantitativt angreppssätt (Bryman & Bell, 2003). Vidare använde författarna en strukturerad mall för att underlätta att kategoriseringen genomfördes på ett objektivt sätt. Fördelen med det kvantitativa angreppssättet är att den ger möjlighet till att skapa en överblick över stor mängd information relaterat till ett problemområde (Patel & Davidsson, 1994). Baksidan med en kvantitativ ansats är att forskaren förlitar sig på mätinstrumentet och mätprocedurer och det kan försvåra återkopplingen mellan studien och den undersökta verkligheten (Bryman & Bell, 2003).

Vidare intog författarna en kvalitativ ansats genom intervjuer. Ofta i kvalitativa studier ligger fokus vid insamling av data och analys på ord än på kvantifiering (Bryman & Bell, 2003). Syftet med kvalitativa studier är att skapa en bättre förståelse för vissa faktorer och då kommer inte statistisk representativitet att prioriteras. Fördelen med ansatsen är att forskaren har en flexibilitet till respondenterna. (Holme & Solvang, 1991) Nackdelen är svårigheten att generalisera resultatet (Bryman & Bell, 2003). Målsättningen med det kvalitativa angreppssättet är att ge studien en förståelse till varför utvecklingen ser ut som den gör angående IFRS 3:s upplysningskrav.

2.2 Urval

Urvalet i en studie blir avgörande för studiens utgång. Kommer fel personer eller företag med i urvalet kan det leda till att hela studien blir oanvändbar i relation till utgångspunkten som fanns vid början av studien. (Holme & Solvang, 1991) Författarna har noggrant övervägt och diskuterat urvalet för att inte få ett irrelevant urval.

Urvalet av företagens årsredovisningar gick tillväga genom att författarna begränsade sig till noterade företag på Stockholmsbörsens, som ingår i Nordiska listan, Large Cap. På denna lista är 70 företag noterade. Den Nordiska listan är uppdelad på tre listor; Large Cap, Medium Cap och Small Cap. På Large Cap finns de största företagen och de har ett börsvärde över en miljard euro. (OMXgroup, 2007-04-13) Därmed kan det vara av intresse att undersöka denna

lista då författarna anser att dessa företag bör vara ett föredöme för de mindre noterade företagen på Nordiska listan. Detta resonemang grundar författarna på att stora företag har större krav från omgivningen och intressenter att vara förebilder för att förstärka sina marknadspositioner (Cooke, 1989). Dessutom anser författarna att företag på Large Cap har resurser att tillämpa upplysningskraven i IFRS 3 i ett tidigt skede i övergångsprocessen.

Författarna gick igenom alla 70 företagens årsredovisningar för 2005. De företag som hade gjort rörelseförvärv enligt IFRS 3 under 2005 granskades vidare angående gjorda rörelseförvärv under räkenskapsåret 2006. De företag som hade genomfört förvärv enligt IFRS 3 under båda räkenskapsåren utgör det slutgiltiga urvalet, 27 företag. Alla andra företag klassades som bortfall i studien. Bortfallen bestod även av tre företag som har brutet räkenskapsår. När endast en publicerad årsredovisning kan vara med i studien kan ingen förändring utläsas. Fyra företag redovisar enligt andra redovisningsprinciper, alltså inte enligt IFRS, blev också klassade som bortfall. Vidare fastställde författarna en gräns när årsredovisningarna för 2006 senast skulle vara tillgängliga på företagets respektive webbsida och datumet fastställdes till 2007-04-30. Denna gräns resulterade inte i ytterligare bortfall då samtliga företags årsredovisningar var tillgängliga innan detta datum. Det totala bortfallet omfattar 43 företag. Se bilaga 1.

Vid urval av redovisningsexperter har författarna blivit rekommenderade av handledare att kontakta vissa personer som besitter specialistkunskap inom ämnet IFRS 3. De kontaktade redovisningsexperterna är Carina Edlund, Pär Falkman, Jan Hanner och Pernilla Rehnberg och därmed har alla de fyra stora revisionsbyråerna⁴ representerats. Samtliga respondenters bakgrund och sysselsättning presenteras i bilaga 2. Att författarna använde sig av rekommenderade redovisningsexperter beror på att författarna vill öka informationsinnehållet i studien. Avsikten med redovisningsexperternas deltagande är att intervjuerna ska bidra till en förståelse för utvecklingen angående företagets upplysningar i årsredovisningar. Författarna anser att det finns en svaghet med att förlita sig på rekommendationer då dessa kan ge en annan vinkling i studien än vad författarna har tänkt sig.

2.3 Datainsamlingsmetod

I studien har data samlats in genom att använda:

- Handelshögskolan i Göteborgs bibliotekskatalog (GUNDA) och tillgängliga databaser; Business Source Premier och FAR Komplet,
- Högskolan i Skövdes bibliotekskatalog och tillgänglig databas ELIN@Skövde,
- Jönköpings Högskolas bibliotekskatalog (JULIA) samt
- Skövde Kommuns bibliotekskatalog.

Databaserna är tillgängliga från skolbibliotekens webbsidor. Vidare har data erhållits via sökning i LIBRIS och Google Scholar.

Sökord som använts i datainsamlingen är; IFRS, IFRS 3, rörelseförvärv, företagsförvärv, redovisning, upplysningskrav, förändringsarbete, utveckling, isomorfism, finansiella rapporter samt informationslämnande. Dessa ord har även använts med engelsk motsvarighet. I sökprocessen har orden, eller delar av orden (trunkering), kombinerats för att anpassas till studiens ämnesområde.

⁴ Deloitte, Ernst & Young, KPMG och Öhrlings PriceWaterHouseCoopers.

Data som ligger till grund för den kvantitativa studien är årsredovisningar och regelverket IFRS 3. Dessa är data som redan är publicerad och inte ämnade enbart för denna uppsats. Regelverk, litteratur, artiklar samt annat tryckt material är insamlat för att bygga upp inledning och referensramen. Intervjuer med de fyra redovisningsexperterna har genomförts för att erhålla data som endast är upprättade för denna studie.

2.3.1 Årsredovisningar

De årsredovisningar som har använts i studien har samlats in antingen via företagets webbsida i elektronisk form eller så har författarna nyttjat möjligheten att beställa årsredovisningarna i tryckt form.

Vid genomgång av samtliga årsredovisningar använde författarna en mall för att på ett objektivt sätt kunna kategorisera företagen efter graden av lämnade upplysningar. Beroende på karaktären av respektive upplysningskrav användes olika alternativ för kategorisering. De kategorier som har förekommit är ”*Ingen upplysning*”, ”*För väsentliga förvärv*”, ”*Delvis upplysning*” samt ”*Upplysning*”. Vidare kommer tolkning av respektive kategori att presenteras i kapitel 2.4. Mallen som användes har författarna själva utarbetat utifrån IFRS 3:s upplysningskrav punkterna 67, 70 och 76. Det är endast dessa punkter som årsredovisningsgranskningen baseras på. Att dessa specifika upplysningskrav har valts beror på de har medfört mest betydande förändringar vid övergången till IFRS 3 (Lagerström & Nicander, 2006). Mallen återfinns i bilaga 3.

Vid insamling av data från årsredovisningarna har det även noterats i granskningsmallen var upplysningarna har presenterats. Om informationen har lämnats i förvaltningsberättelsen, i not om förvärv eller not om immateriella tillgångar/goodwill. Detta gjorde författarna för att undersöka om strukturen skiljer sig åt och kan påverka graden av upplysning.

2.3.2 Intervju

Intervjuerna genomfördes genom besök på respektive respondents arbetsplats och båda författarna var närvarande under samtliga intervjuer. Vid en besöksintervju kan en intervjuare notera hur respondenten svarar på frågorna (tonfall, mimik och pauser) vilket kan ge betydligt mer information än vad ett skriftligt svar kan ge (Bell, 1999). Fördelen med besöksintervjuer är dessutom att det går relativt fort att genomföra, intervjuaren kan ställa följdfrågor och respondenten kan få en komplicerad fråga förklarad. En nackdel som kan uppkomma är att det kan vara svårt att ställa känsliga frågor och kan vara svårt att bestämma ett tillfälle för intervju som passa båda parter. (Wiedersheim-Paul & Eriksson, 1987) Författarna ansåg att fördelarna övervägde nackdelarna angående huruvida besöksintervjuer är den bästa metoden för att samla in relevant information från redovisningsexperterna.

En intervjumall med frågor gjordes i förväg, kommenterades av handledare och skickades till respondenterna innan intervjutillfället. Detta gjorde författarna för att respondenterna skulle kunna förbereda sig för att effektivt nyttja tiden. Författarna anser att det kan vara en svaghet att skicka ut intervjumallen i förväg då respondenterna har en möjlighet att vinkla uppsatsen genom att förbereda svar som har en viss riktning. Skulle inte respondenten fått denna möjlighet skulle svaren innehålla en mer spontanitet vilket kan leda till mer personliga svar. Å andra sidan skulle svaren kunna vara mer ogenomtänkta vilket påverkar studiens tillförlitlighet. Intervjumallen återfinns i bilaga 4.

Författarna har valt att inte referera till respektive respondents namn i presentationen av respondenternas svar. Anledningen till denna struktur är att vid diskussion med en av respondenterna har det framförts önskemål om detta. Argumentet för anonymitet är att respondenterna därmed fritt kan prata utifrån sin roll som redovisningsexpert och inte styras av revisionsbyråns policy. Därmed kommer respondenternas svar att presenteras anonymt i empirin, kallade respondent A, B, C och D. Svaren kommer att lämnas i sammanfattad form under respektive delområde i kapitel 5. Fördelen med anonymitet är att respondenten känner sig bekväm i situationen och vågar vara ärlig i sina svar. Nackdelen som författarna ser är att det blir ett informationsbortfall då läsaren av studien inte kan härleda svaren till respondenternas respektive bakgrund och nuvarande sysselsättning.

2.4 Tolkning och analys av data

Detta avsnitt beskriver hur författarna har tolkat och bearbetat insamlat datamaterial. Vidare redogör författarna för hur analysarbetet har gått tillväga.

2.4.1 Granskning av årsredovisningar

Granskningen av samtliga årsredovisningar i urvalet gjorde författarna tillsammans. Som underlag till kartläggning använde författarna en egenskapad mall, se bilaga 3. Återigen vill författarna förtydliga att granskningen av punkt 76 endast kommer omfatta huruvida företaget lämnat information om nedskrivningsprövning. Tolkningen av materialet sattes igång direkt när författarna började granska den första årsredovisningen. Författarna började med att titta på ett företags årsredovisning för 2005 och sedan 2006. Detta gjordes för att underlätta undersökningen huruvida det skett en utveckling av företags redovisning mellan åren. Den ordning som företagen granskades i skedde slumpvis.

Vid tolkningsproblem skapade författarna, efter diskussion, ett gemensamt sätt att bedöma hur kategoriseringen skulle ske och vilka egenskaper som krävdes i de olika kategorierna. Viktigt att beakta är dock att det är svårt att komma ifrån en subjektivitet vid ett tolkningsarbete.

I några enstaka fall uppstod det en tolkningssituation angående vilket räkenskapsår ett förvärv efter balansdag ska tillhöra. Enligt punkt 66 i IFRS 3 ska det lämnas upplysning om de rörelseförvärv som har skett mellan balansdag och datum för finansiella rapporter utfärdande. För att få vägledning i denna bedömning har IAS 10 *Händelser efter balansdagen* punkt 5 tillämpats. Enligt denna punkt är det datumet när styrelsen godkänner utfärdandet av de finansiella rapporterna som ska gälla. Följande kategoriseringar har använts vid årsredovisningsgranskningen;

Ingen upplysning

Denna kategori har inte vållat några tolkningsproblem och det beror på att har inte upplysningen funnits i valda delar av årsredovisningen medför det att ingen upplysning har lämnats.

För väsentliga förvärv

IFRS 3 tillåter att upplysningar i punkt 67 får lämnas i aggregerad form om rörelseförvärven anses oväsentliga för företagen (IFRS 3, punkt 68). Denna kategorisering har används när företag *endast* har lämnat upplysningar om väsentliga förvärv, men inte nämnt eller kommenterat övriga förvärv.

Vid granskning av punkt 67 har författarna inte alltid kunnat utläsa om förvärven är väsentliga och i dessa fall har inte kategorin använts. Avvägningen huruvida ett förvärv är väsentligt eller oväsentligt avgörs av företagen själva.

Delvis upplysning

Kategoriseringen har använts vid granskning av i stort sett samtliga punkter. Den har haft lite varierande innebörd beroende på punkternas innehåll. För att öka förståelsen för läsaren kommer respektive innebörd att presenteras i kapitel 4 under respektive upplysningskrav.

Upplysning

När upplysningar har lämnats om samtliga förvärv har detta medfört kategorisering ”Upplysning”. Även när företag har redovisat upplysningar enskilt för väsentliga förvärv samt i aggregerad form för övriga förvärv har författarna valt att kategorisera situationen som upplysning. Detta har endast gjorts för upplysningskraven i punkt 67⁵. I upplysningskrav 67 g *Storlek på överskott* är ”Upplysning” ersatt med ”Inget överskott”. För mer specifik innebörd av kategoriseringen se under respektive upplysningskrav i kapitel 4.

2.4.1.1 Statistisk bearbetning och hypotesformulering

För att behandla den data som samlats in under årsredovisningsgranskningen har statistikprogrammet SPSS 15.0 använts. Första steget i processen var att kvantifiera data och att koda den med symboliska värden för att den ska kunna göra underlag i statistiska beräkningar. (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2003) De olika kategorierna har kodats efter respektive grad av upplysningsnivå. Kategori ”Ingen upplysning” har därmed kodats med noll, ”För väsentliga förvärv” med ett, ”Delvis upplysning” med två och slutligen ”Upplysning” med tre. Detta ger en möjlighet att överblicka och jämföra hur fördelningen mellan de olika kategorierna ser ut för räkenskapsår 2005 respektive 2006. När all rådata från mallen hade förts in i SPSS användes deskriptiv statistik, frekvenstabell, för att kontrollera för eventuella felkodningar eller om observationer saknades.

Målsättningen med den statistiska bearbetningen av datan var att undersöka om det förekommer en statistisk säkerställd skillnad mellan redovisningen av upplysningskraven 2005 och 2006. Det vill säga om det verkligen förekommit en förändring mellan de båda räkenskapsåren eller förändringen som skett endast kan härledas till slumpen. Detta avgör om den formulerade nollhypotesen, H_0 , ska accepteras eller förkastas. Hypoteser är påstående om verkligheten som prövas för att se om de stämmer (Körner & Wahlgren, 2005). Hypoteserna som prövas i denna studie är följande:

H_0 =Det har inte skett en förändring i företagets redovisning av upplysningskraven i IFRS 3

H_1 =Det har skett en förändring i företagets redovisning av upplysningskraven i IFRS 3

För att jämföra data mellan de båda räkenskapsåren har Chi²-test för fördelning tillämpats. Detta test jämför en variabels fördelning av antal observationer med en slumpmässig eller specifik fördelning (Djurfeldt et al, 2003). I denna studie används en specifik fördelning genom att observationer för 2006 jämförts med fördelningen av observationer för 2005. Om

⁵ Enligt punkt 68, IFRS 3, ska individuellt sett oväsentliga förvärv lämnas i aggregerad form för de upplysningskrav som lämnas enligt punkt 67, IFRS 3.

det inte skett en förändring av företags redovisning av IFRS 3:s upplysningskrav kommer de observerade antalen per respektive kategori inte skilja sig nämnvärt mellan de båda åren.

För att kunna ta ställning till om nollhypotesen ska accepteras eller förkastas ska p-värdet beaktas (Körner & Wahlgren, 2005). Det beräknade p-värdet jämförs med den signifikansnivå författarna har valt. Vald signifikansnivå är 5 %, vilket innebär att det finns 5 % risk att förkasta en sann nollhypotes och felaktigt godta en mothypotes. Med andra ord kommer resultatet från den statistiska bearbetningen endast med 95 % säkerhet fastställa att resultatet speglar verkligheten. För att med säkerhet kunna uttala sig om det förekommer en statistisk säkerställd skillnad mellan de båda räkenskapsåren eftersträvas ett så lågt beräknat p-värde som möjligt. Om de beräknade p-värdena understiger 5 % kan nollhypotesen förkastas och mothypotesen accepteras. (Körner & Wahlgren, 2005)

Det förekommer en större risk att skillnaden är slumpmässig i ett litet urval än i ett stort urval (Djurfeldt et al, 2003) Eftersom denna studie bygger på ett litet urval är detta något som måste beaktas i analysen av årsredovisningsgranskningen.

En omkodning gjordes av tre kategorier. De berörda kategorierna är ”För väsentliga förvärv”, ”Delvis upplysning” och ”Upplysning”. Dessa tre kategorier omkodades till en kategori, ”Någon form av upplysning”. Kategorin fick koden ett. Författarna genomförde denna omkodning för att undersöka om denna kategorisering kunde påvisa någon förändring mellan räkenskapsåren.

Chi²-test har även utförts för den totala fördelningen av lämnade upplysningar vilket först gjordes med två kategorier; ”Ingen upplysning” och ”Någon form av upplysning” då dessa kodades med noll respektive ett. Författarna genomförde dessutom testet med tre kategorier; ”Ingen upplysning”, ”Upplysning till viss del” (som innefattar båda kategorierna ”Delvis upplysning” och ”För väsentliga förvärv”) och ”Upplysning”. Kodningen i detta fall blev noll, ett och två. Författarna genomförde dessa test för att undersöka om det fanns någon säkerställd förändring med ett stort urval.

2.4.2 Intervjuanalys

Intervjuerna bandades inte utan författarna tog anteckningar under tiden och därmed började tolkningsarbetet direkt under intervjuerna. Nackdelen med detta är respondenten kan uppleva antecknandet som störande (Trost, 2005). Dessutom finns det risk för att intervjuerna kan väga in subjektiva tolkningar av svaren (Denscombe, 2004). Att inte banda en intervju kan bespara författarna tid då det tar tid att lyssna och bearbeta bandningen. En annan fördel är att respondenterna kan känna sig mer bekväma utan bandspelare då det blir lättare att prata fritt om ämnet vilket inte hämmar svaren. (Trost, 2005)

Direkt efter intervjutillfället sammanställdes materialet. För att försöka reducera subjektiva tolkningar skickades sammanställningen från respektive intervju till respektive respondent för eventuella kommentarer ska kunna framkomma innan publicering. Efter detta sammanställdes samtliga intervjuer under respektive intervjufråga för att få en överblick. Sen grupperades frågorna under fem områden och i detta skede eliminerades onödig information. Intervjusammanställningarna presenteras i kapitel 5 och svaren är anonyma. Valet grundar författarna på att det inte är *vem* som säger vad som är det väsentliga utan det är *vad* som sägs. Vidare anser författarna att intervjuerna kan bli mer givande då respondenterna inte behöver ta hänsyn till revisionsbyråernas anseende och framställning i studien, vilket även framfördes

av en respondent.

Standardisering innebär i intervjusammanhang att hänsyn tas till om både frågor och intervjusituation är likvärdig för samtliga respondenter. Ordning av frågeföljden och huruvida respondenten kan påverka denna inverkar på graden av standardisering. Om följdfrågor är formulerade beroende på tidigare svar minskar graden av standardisering, vilket har skett i denna studie. (Trost, 2005) Författarna anser ändå att intervjuerna blir mer givande om anpassade följdfrågor ställs. Respondenterna har då möjlighet att fritt prata utifrån deras specialistkunskaper inom ämnet då intervjumallen endast låg som grund.

2.5 Källkritik

Källkritik innebär att författaren bedömer det insamlade materialet i ljuset av när och varför de upprättats. Syftet med detta är att bestämma om källan ger en riktig bild av den verklighet som beskrivs. (Wiedersheim-Paul & Eriksson, 1987)

Vad gäller institutionell teori, isomorfism och förändringsarbete har författarna valt att gå till ursprungskälla i den mån det har varit möjligt. Information har även varit tillgänglig i olika organisationslitteratur där tillförlitlighet, relevans och giltighet har övervägts.

Även om årsredovisningarna inte kan anses vara helt neutrala är det ändå de som utgör studiens underlag. Det är årsredovisningarna som omfattar den verklighet som ska studeras och därmed bör inte årsredovisningarna utsättas för källkritisk granskning.

2.6 Tillförlitlighet och giltighet

Oavsett vilket angreppssätt som väljs i en studie måste den valda metoden alltid ifrågasättas för att avgöra hur tillförlitlig och giltig framtagna information är (Bell, 1999).

En god tillförlitlighet i en studie innebär att mätningen inte påverkas av vem som utför den eller under vilka omständigheter den sker. I en studie som är tillförlitlig påverkas mätningen ytterst lite av händelser i omgivningen, vilket innebär att studien karaktäriseras av få slumpmässiga fel. Giltigheten däremot betyder att ett mätinstrument mäter vad den är avsedd till att mäta, det vill säga om ett mätinstrument används på fel sätt i studien blir det helt oanvändbart. (Lundahl & Skärvad, 1992) Bara för att tillförlitligheten är hög betyder det inte att giltigheten är hög (Bell, 1999).

2.6.1 Årsredovisningar

Författarna har kritiskt granskat mallen som legat till grund för genomgången av årsredovisningarna. Detta gjordes för att ifrågasätta om en annan person skulle kunna få samma resultat vid användning av mallen. Eftersom mallen är uppbyggd utifrån gällande lagstiftning i IFRS 3 kan den anses vara både tillförlitlig och giltig.

Vid tolkningsproblem har författarna tillsammans diskuterat hur bedömningen ska göras. Detta påverkar tillförlitligheten då andra granskare skulle kunna göra andra bedömningar av samma problem. Författarna valde att genomföra årsredovisningsgranskningen tillsammans för att alla företag i urvalet skulle få samma bedömning. Det kan finnas en risk för giltighetsproblem när det kommer till kategorisering av data. Framförallt gäller detta författarnas kategorisering av graden av upplysning då det kan påverka om studien lyckas mäta det som den var avsedd att mäta.

2.6.2 Intervjuer

Intervjumallen har granskats av både författare och handledare innan den användes i studien. Detta gjordes för att uppnå samma tillförlitlighet som för granskningsmallen, men även för att rätt frågor skulle ställas för att besvara studiens frågeställning och uppnå syftet.

Eftersom intervjusituation och frågor i mångt och mycket har varit identisk för alla respondenter är tillförlitligheten stor. Dock minskas graden av tillförlitlighet till följd av att författarna ställt följdfrågor till respondenterna beroende på tidigare svar. (Trots, 2005) Dessa följdfrågor borde dock inte påverka studiens tillförlitlighet i så stor grad då respondenterna är redovisningsexperter på området och bör ge relevanta svar.

Författarna anser att respondenternas svar kan vara färgade av personliga åsikter eller revisionsbyråns och därför måste svaren kritiskt granskas för att uppnå en objektivitet. Författarna försökte höja giltighet i studien genom att endast respondenter som besitter expertkunskap inom ämnet rörelseförvärv enligt IFRS 3 medverkade i studien. Därför har författarna valt att följa de rekommendationer som givits från handledare angående respondenter i urvalet.

2.7 Generaliserbarhet

Målsättningen med kvantitativa undersökningar är att resultaten ska kunna generaliseras till andra grupper eller situationer som inte varit med i studien. Men för att kunna uppnå generaliserbarhet krävs att studien omfattar ett representativt urval. Annars är det svårt att påvisa att resultatet inte är typiskt för det undersökta urvalet. (Bryman & Bell, 2003) Målet med denna studie är att undersöka hur börsnoterade företag har utvecklat sin redovisning av upplysningskraven i IFRS 3. Då urvalet, n , är 27 företag kan resultaten per upplysningskrav endast påvisa i vilken grad företagen på Stockholmsbörsens Large Cap tagit till sig metodiken i IFRS 3. När urvalet, $n \geq 30$, är det större sannolikhet att datan går mot normalfördelning. Detta innebär att ett större urval ger starkare och mer generaliserbara slutsatser. (Bradley, 2007) När testen genomfördes för hur samtliga undersökta upplysningskrav har uppfyllts överstiger urvalet 30, $n=378$. Författarna anser att dessa slutsatser kan generaliseras till liknande situationer. Skulle ett regelverk implementera nya upplysningskrav kan denna studies resultat generaliseras till företag av samma storlek som berörs av implementeringen. Resultatet kan ge en förståelse för i vilken grad företag kommer att uppfylla de nya upplysningskraven.

3 Referensram

I detta kapitel presenteras teorier för att i kapitel 6 skapa bättre förståelse för hur övergångsprocessen till nya regelverk fortlöper. Vidare kommer även finansiella rapporter och specifika upplysningskrav i IFRS 3 behandlas.

3.1 Förändringsarbete

Förändringsarbete är en omfattande process som både tar tid och kräver tålamod. Därför är det viktigt vid alla former av förändring att vara medveten om detta och inte tro att förändringen är genomförd vid nästa kvartalsrapport. (Ahrenfeldt, 2001)

Förändring av första ordningen innebär en förändring inom systemet. Detta medför att systemet självt inte förändras utan det omfattar en övergång från ett inre tillstånd till ett annat. För medarbetarna innebär detta bland annat att de löser problem genom att tänka på samma sätt. Förändringen medför att nya kombinationer av gamla sätt att handla upprättas vilket, leder till att systemet i sig inte förändras. Ett exempel på förändring av första ordningen kan vara när en organisation får ett nytt regelverk. De nya reglerna innebär att medarbetarna måste lära sig det nya regelverket, men i stort sett behåller de sitt gamla sätt att tänka och arbeta. De nya reglerna styr på samma sätt som de gamla. *Förändring av andra ordningen* innebär att hela systemet förändras vilket medför att tänkandet och utförandet i organisationen förändras. Organisationen ser verkligheten på ett nytt sätt och allt är förändrat. Ett exempel på denna förändring är att samma organisation får reda på att inget nytt regelverk kommer utan att medarbetarna nu ska arbeta efter mål. Det finns inte bara ett sätt som är rätt att nå målen utan flera. Denna förändring ändrar medarbetarnas tänkande och agerande. De går från att vara styrda till att själva ta hand om arbetsprocessen. (Ahrenfeldt, 2001)

Det är inte verkligheten som är problemet utan det är hur verkligheten hanteras som är problemet. All förändring börjar inne i medarbetarna. Det är först när tankemönster börjar förändras som medarbetarna kan börja agera på ett nytt sätt i nya situationer. Innan denna process i medarbetarna har startat är det bara en massa ord om nya saker/sätt som cirkulerar runt. (Ahrenfeldt, 2001)

3.2 Institutionell teori

Enligt den institutionella teorin påverkas företagen i stor utsträckning av olika krav i sin omgivning (Hatch, 2002). Utifrån detta perspektiv finns det fyra krav som utövar inflytande på organisationer; tekniska, ekonomiska, sociala och kulturella (Oliver, 1991). Dessa fyra former av krav skapar genom ett samspel vissa normer som ett företag eller en organisation ska anpassa sig efter för att uppnå social legitimitet. Normerna skiftar mellan olika omgivningar, men alla företag strävar i mer eller mindre omfattning efter att bli socialt accepterade. Normerna sätter gränser för hur företag ska agera. (Hatch, 2002) Omgivningens förväntningar kan därmed förklara varför företags agerande skiljer sig åt markant. Vidare påpekar Oliver (1991) att social legitimitet är betydelsefull för företag för att kunna öka sin attraktivitet på marknaden och därigenom undgå att bli ifrågasatt samt lättare attrahera investerare.

Lagar och regelverk skapar strukturer som utövar institutionellt inflytande (Scott, 1987, citerad i Hatch, 2002), såsom till exempel IASB:s standarder. Enligt upphovsmannen till den institutionella teorin, Phillip Selznick, är företags anpassning till omgivningens krav en

process som sker över tiden (Selznick, 1957 citerad i Broberg, 2006). En övergångsprocess på redovisningsområdet kan vara krävande i varierande omfattning beroende på vilka krafter som är inblandade. Förändringar av värderingsprinciper kan möta mer motstånd än förändringar av informationsinnehållet. Den institutionella teorin speglar redovisningsutvecklingen och varför den kan medföra svårigheter att genomföra förändringar på redovisningsområdet. Enligt denna teori kan en viss tröghet i utvecklingsprocessen uppstå till följd av att tidigare strukturer hämmar övergången. Att utvecklingen går långsamt beror på att utövare har vant sig vid etablerade redovisningsmetoder och har svårt att se nyttan med de nya reglerna. (Artsberg, 2005)

En övergångsprocess kan dessutom vara långsam på grund av att företag har svårt att hantera förändringarna i sin omgivning. Detta är främst vanligt då förväntningarna i omgivningen förändras snabbt eller då förändringarna är omfattande. Även i en förändringsprocess är det viktigt för företag att uppfylla omvärldens förväntningar för att kunna behålla sin legitimitet. Därmed är inte vilket beteende som helst accepterat, för snabba eller för frekventa förändringar kan leda till att legitimiteten kommer till skada. (Holmblad Brunsson, 2002)

Globaliseringen i världen har ökat och även internationaliseringen påverkar samspelet mellan de fyra kraven. Övergripande tycks internationaliseringen ha medfört gränsöverskridande och djupare samarbete mellan olika organisationer. EU-samarbetet stävar efter en likformighet på den europeiska marknaden. (Holmblad Brunsson, 2002)

Den institutionella teorin lägger inte fokus på hur det enskilda företags utveckling sker, utan teorin intar ett vidare perspektiv och belyser hur hela organisatoriska fält utvecklas. Studier av de organisatoriska fälten kan urskilja mönster i utvecklingsprocessen. (Müllern & Östergren, 1995) Begreppet isomorfism kan bidra med förståelse om denna utveckling har många homogena drag.

3.2.1 Isomorfism

DiMaggio & Powell (1983) hävdar att organisationer blir alltmer lika och att omvärlden har stort inflytande på denna utveckling. Nya frågor kan komma upp på agendan och kraven på insyn förändras. Därmed måste nya arbetsmetoder utvecklas bland företagen. Förväntningar från omvärlden resulterar ofta i en osäkerhet för företagen hur de ska möta de nya kraven. Det finns olika förklaringar till att organisationer blir homogena. Begreppet isomorfism beskriver processen om hur organisationer blir mer homogena och anpassar sig till omgivningen. (DiMaggio & Powell, 1983) Isomorfism myntades av DiMaggio & Powell under 1980-talet och begreppet har fokus på de bakomliggande drivkrafterna till en homogenare förändringsprocess (Holmblad Brunsson, 2002). Med andra ord ger det en uppfattning hur institutionella krafter formar och påverkar det organisatoriska lärandet samt hur företag lär sig vad som är acceptabla beteenden i sin omgivning (Müllern & Östergren, 1995). Isomorfism är relevant i sammanhanget då det kan förklara hur och varför enskilda företag agerar som de gör (Holmblad Brunsson, 2002).

Enligt DiMaggio & Powell (1983) finns det tre olika källor till likriktigheten bland företagen och de representerar tre olika former av isomorfism. Vidare påpekar de att samtliga tre anledningar kan förekomma samtidigt.

- *Tvingande isomorfism*; Formella eller informella lagar och regler tvingar företag att agera på likformigt sätt. Detta kan innefatta introducerandet av nya regelverk för hur

företag ska bedriva sin verksamhet eller utforma sina årsredovisningar och redovisning. (DiMaggio & Powell, 1983) Det kan även finnas ett likartat regelverk för företag av en viss storlek eller för de som bedriver en viss verksamhet. Kraven och förväntningar kan komma från statsmakterna, statliga myndigheter eller andra organisationer. (Holmblad Brunsson, 2002)

- *Normativ isomorfism*; professionella yrkesgrupper kan utföra sin yrkesroll på ett bestämt sätt och inom specifika ramar. Likriktande utbildningar kan forma människor att tänka, uppträda och uttrycka sig på samma sätt. Detta får konsekvenser för de organisationer som dessa yrkesgrupper kommer i kontakt med. (DiMaggio & Powell, 1983)
- *Imiterande isomorfism*; denna form av isomorfism kommer inifrån företaget och karaktäriseras av att företag upplever stor osäkerhet rörande hur de ska agera, att de härmar företag som de uppfattar som framgångsrika (Müllern & Östergren, 1995, DiMaggio & Powell, 1983). Det kan uppfattas som tryggt att göra som alla andra. Då minimeras risken för att urskilja sig från mängden och vara annorlunda samt om företaget misslyckas har även alla andra misslyckats. Företag kan få tillgång till information om hur framgångsrika företag gör via medierna eller från medarbetare som byter arbetsplats. (Holmblad Brunsson, 2002)

Uppfattningen om vad som är socialt accepterat beteende beskrivs ofta i formen av regler och regelföljande (Meyer & Rowan 1977 citerad i Holmblad Brunsson, 2002, DiMaggio & Powell, 1991). Att följa en regel ger handlingen legitimitet och den institutionella teorin sätter fokus på hur praxis utvecklas genom att procedurer, strukturer och rutiner byggs upp. Dessa är inte alltid de mest lämpade ur en rationell synvinkel utan den sociala acceptansen skapar ramarna. (Müllern & Östergren, 1995) Den pågående internationaliseringen anses i sig medföra förväntningar på ökad likriktning. Numera efterfrågas homogenare redovisning på den internationella marknaden för att öka jämförbarheten. (Holmblad Brunsson, 2002) Efterfrågan på likriktning kan grundas i företags beroende av andra organisationer eller resurser såsom kapital från aktiemarknaden. Dessutom tenderar företag inom etablerade verksamhetsområden att ta efter varandra. (DiMaggio & Powell, 1983)

3.3 Finansiell information

Den omfattning av information som företag väljer att utlämna är beroende av vilka krav som dess omgivning ställer samt vilken grad av acceptans företagen vill uppnå bland sina intressenter. Detta kommer sannolikt att avspeglas i informationen från företagen. (Patten, 1991)

Den externa redovisningens syfte är att sprida information till företagets olika intressenter (Smith, 2000). Intressenter ställer alltmer omfattande krav på att företag ska lämna upplysningar. Det blir därmed en balansgång för företagen att tillgodose intressenternas krav samtidigt som företaget ska skyddas mot full insyn. De upplysningskrav som IFRS 3 ställer är dels av formaliakaraktär och dels mer långtgående. Långtgående i detta sammanhang innebär att företag lämnar mer strategisk information. (Buisman, 2006)

Det är viktigt att ifrågasätta hur redovisningen ska vara utformad för att på bästa sätt uppfylla omgivningens informationsbehov. Den upplevda legitimiteten kan spela en avgörande roll för hur företaget uppfyller omgivningens förväntningar. För att intressenterna ska kunna jämföra redovisningen över tiden och mellan företag är det viktigt att lika händelser redovisas på samma sätt. Denna aspekt ska dock inte förhindra att företag anpassar sig till nya regelverk

eller avstår från att göra förbättringar. I dessa situationer kan det dock underlätta om företaget visar effekterna av förändrat regelverk. (Smith, 2000)

Det är även viktigt att se informationslämning ur ett kostnads- och nyttoperspektiv. Nyttan är det värde som den nya informationen har för omgivningen, till exempel att tillgång till informationen kan leda till bättre beslut. Kostnaden omfattar däremot de kostnader som är förknippade med att ta fram, förmedla och använda informationen. Dock kan kostnads- och nyttoeffekterna variera mellan olika aktörer i omgivningen. (Smith, 2000)

3.3.1 IASB Finansiella rapporter

Aktiemarknaden använder redovisningsinformation för att bedöma framtida avkastning på investeringar och för att fatta beslut huruvida de ska sälja, köpa eller behålla ett företags aktier. Redovisningsinformationen får därmed rollen som ett hjälpmedel för att bidra till en effektiv allokering av resurser i ekonomin. Enhetliga redovisningsregler är därmed en förutsättning för att kunna förutsäga, jämföra och bedöma olika investeringsalternativ i ett internationellt perspektiv. Det finns därmed ett behov av dels relevanta och dels tillförlitliga upplysningar. (Artsberg, 2005)

Runt om i världen är det många företag som upprättar och utformar finansiella rapporter för olika intressenter. Syftet med de finansiella rapporterna är att erbjuda information om företagets finansiella ställning och resultat. Informationen som ges ska vara användbar och kunna användas som underlag för olika intressenter i deras beslut i ekonomiska frågor (Föreställningsram, punkt 12)⁶. Rapporter som uppfyller detta innehåller information som tar hänsyn till olika intressenters finansiella behov. Dock kan inte rapporterna innehålla all den information som intressenterna behöver vid beslut, då dels majoriteten av informationen består av historiska händelser samt dels saknaden av icke-finansiell information. (Föreställningsram, punkt 13)

Dagens normgivande organ har valt att redovisningen ska vara ett informationsinstrument. De kvalitativa egenskaperna är då en viktig utgångspunkt när redovisningsinformation skapas. Dessa egenskaper återfinns i IASB:s föreställningsram. (Artsberg, 2005)

De kvalitativa egenskaperna gör informationen i de finansiella rapporterna användbar för intressenter. De egenskaper som är viktigast att tillgodose är tillförlitlighet, relevans, begriplighet och väsentlighet. (Föreställningsram, punkt 24) För att informationen i rapporterna ska vara användbar måste den vara tillförlitlig. Informationen klassas som tillförlitlig när den inte innehåller väsentliga fel och inte är vinklad. Intressenterna måste kunna lita på informationen som lämnas. (Föreställningsram, punkt 31) För att intressenterna ska finna att informationen är av värde måste den vidare anses vara relevant och begriplig för dem (Föreställningsram, punkt 26 och 25). Det är även av stor vikt att informationen i de finansiella rapporterna är jämförbar med information från andra företag, oavsett var i världen dessa företag är belägna (Thorell, 2004).

3.4 IFRS 3 Rörelseförvärv

”Ett rörelseförvärv innebär sammanförandet av separata företag eller verksamheter till en rapportande enhet.” (IFRS 3, punkt 4) Rörelseförvärv som omfattas av standarden ska resultera i att en part får det bestämmande inflytandet över en annan part. Detta är oavsett om

⁶ Denna punkt återfinns i IASB Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter. Vidare kommer denna källa att förkortas till Föreställningsram.

förvärvstidpunkten inte sammanfaller med transaktionsdagen. (IFRS 3, punkt 8) IFRS 3 behandlar inte bara förvärv av dotterbolag utan även inkråmsöverlåtelser och förvärv av andra rättigheter än aktier som ger förvärvaren bestämmande inflytande (Thorell, 2004). Vid alla förvärv ska en förvärvare urskiljas. Med förvärvare menas det företag som erhåller det bestämmande inflytandet över det andra företaget eller verksamheten. (IFRS 3, punkt 17)

De omfattande upplysningskraven som IFRS 3 ställer medför en objektiv motvikt till de subjektiva bedömningar som standarden inför (Fagerström & Lundh, 2005 citerad i Kanevid & Minoia, 2006). Enligt IAS 34 *Delårsrapportering* ska alla upplysningskrav i IFRS 3 tillämpas i varje delårsrapport (Lagerström & Nicander, 2006).

3.4.1 Specifika upplysningskrav

I IFRS 3 är det punkterna 66-77 som behandlar upplysningar som företagen ska lämna. Förvärvaren ska lämna upplysningar för att hjälpa användarna av de finansiella rapporterna att bedöma karaktären och de finansiella effekter som förvärvet medfört, både under perioden och efter balansdag innan rapporterna godkänts (IFRS 3, punkt 66). För varje enskilt rörelseförvärv under perioden ska förvärvaren lämna ett visst antal specifika upplysningar, 67 a-i (IFRS 3, punkt 67). Punkt 67 och dess underliggande punkter samt punkterna 70 och 76 kommer att presenteras separat då dessa kommer att ligga till grund för granskning av årsredovisningar.

Förvärv som har skett under perioden och som förvärvaren individuellt sett anser vara oväsentliga, kan upplysningarna i punkt 67 presenteras i en sammanställd form (IFRS 3, punkt 68). Att ett företag skulle vara aktivt under perioden och göra flera olika förvärv är inte skäl för att lämna en sammanställning av upplysningarna (Buisman, 2006). Förvärvaren ska lämna upplysningar, om det inte är praktiskt ogenomförbart, om varje rörelseförvärv som skett efter balansdagen men innan de finansiella rapporterna har godkänts för utfärdande. Om detta inte är möjligt ska en förklaring anges till varför. (IFRS 3, punkt 71)

Förvärvaren ska lämna upplysningar som underlättar för användarna av de finansiella rapporterna att bedöma de finansiella effekterna av vinster, förluster, rättelser av fel samt övriga justeringar som redovisas under den aktuella perioden och som är hänförliga till rörelseförvärv som skett under perioden eller under föregående perioder. Upplysningar ska bland annat lämnas om belopp och en förklaring till eventuella vinster eller förluster som redovisats i perioden. (IFRS 3, punkt 72 och 73) Punkterna 74 och 75 behandlar upplysningskraven angående ändringar i det redovisade goodwillvärdet under perioden.

3.4.1.1 Punkt 67 a Namn och beskrivning

Upplysning ska lämnas angående namn på och beskrivning av de företag eller verksamheter som ingår i rörelseförvärvet.

3.4.1.2 Punkt 67 b Förvärvstidpunkt

Den förvärvstidpunkt som gäller för förvärvet ska anges.

3.4.1.3 Punkt 67 c Rösträtt

Det ska lämnas upplysning om den procentuella andel av förvärvade egetkapitalinstrument som medför rösträtt.

3.4.1.4 Punkt 67 d Anskaffningsvärde och beskrivning

Upplysning ska lämnas om rörelseförvärvets anskaffningsvärde samt en beskrivning av vad som ingår i det, inklusive eventuella kostnader som är direkt hänförliga till rörelseförvärvet. Vid emission av egetkapitalinstrument, eller när egetkapitalinstrument kan emitteras, som en del av anskaffningsvärdet ska ytterligare upplysningar lämnas som inte kommer att presenteras närmare.

3.4.1.5 Punkt 67 e Eventuella avyttringar på grund av förvärv

Uppgifter om eventuella avyttringar av verksamheter som företaget har gjort till följd av rörelseförvärvet ska lämnas.

Kommentarer

Utifrån en undersökning av 2005 års årsredovisningar framkom det att endast två företag lämnade upplysning om att de inte planerade att avyttra verksamheter till följd av förvärven (Lagerström & Nicander, 2006).

3.4.1.6 Punkt 67 f Förvärvsanalys

Belopp som redovisats vid förvärvstidpunkten för varje slag av den förvärvade enhetens tillgångar, skulder eller eventualförpliktelser. För dessa ska upplysningar lämnas för de belopp som dels fastställts genom tillämpning av IFRS 3 omedelbart före förvärvet (bokfört värde) samt dels det som redovisats vid förvärvstidpunkten (verkligt värde). Om det inte är genomförbart att lämna dessa upplysningar ska det anges en förklaring till varför det inte är möjligt.

Kommentar

IFRS 3 ställer mer omfattande krav på förvärvsanalysen jämfört med RR 1:00 (Lagerström & Nicander, 2006). Detta medför att sammandrag av företags förvärvsanalys återfinns i notsystemet (Buisman, 2006). I RR 1:00 inkluderades inte eventualförpliktelser i förvärvsanalysen. Enligt IFRS 3 ska förpliktelserna ingå om deras verkliga värde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Motiveringen som IASB ger till detta är att en eventualförpliktelse medför en prispress nedåt på det belopp som förvärvaren är villig att betala. Dock ska noteras att IASB efter utgivningen fört en diskussion om redovisning av eventualförpliktelser i samband med rörelseförvärv av dotterbolag. De beslut som hittills har fattats anger en riktlinje om att eventualförpliktelser i förvärvsanalysen eventuellt kommer att begränsas i den kommande versionen av IFRS 3. (Thorell, 2004)

3.4.1.7 Punkt 67 g Storlek på överskott

Storleken på varje överskott som redovisas i resultaträkningen i enlighet med punkt 56, IFRS 3 och under vilken rubrik i resultaträkningen informationen finns.

Kommentar

Om nettotillgångarna i det förvärvade företaget är lägre än anskaffningsvärdet uppstår ett goodwillvärde som är positivt. Om däremot nettotillgångarna är högre än anskaffningsvärdet uppstår en negativ skillnad. Sker detta ska företaget enligt IFRS 3 göra om förvärvsanalysen för att säkerhetsställa att bedömningen är felfri. Är bedömningen korrekt angående negativ skillnad ska företaget intäktsföra detta belopp i resultaträkningen. Tidigare kallades denna skillnad för negativ goodwill. (Thorell, 2004)

Enligt de nya reglerna i IFRS 3 ska denna negativa skillnad först och främst täcka förväntade förluster och kostnader som förvärvaren någorlunda kan förutspå. Detta värde uppfyller inte kraven för att redovisas som en skuld. Om det finns något kvar av den negativa skillnaden ska summan lösas upp under den period som är lika med avskrivningstiden för förvärvade icke-monetära tillgångar. (Jansson et. al, 2004)

3.4.1.8 Punkt 67 h Goodwill

Företaget ska lämna beskrivning av de faktorer som bidragit till en kostnad som resulterar i redovisad goodwill. Det ska göras en beskrivning av varje enskild immateriell tillgång som inte är skilt från goodwill och en förklaring ska ges varför den immateriella tillgångens verkliga värde inte kunde fastställas på ett tillförlitligt sätt eller en beskrivning av eventuellt överskott som redovisas i resultaträkningen i enlighet med punkt 56.

Kommentar

IFRS 3 utgår normalt ifrån att alla immateriella tillgångars verkliga värde som uppstår i samband med ett rörelseförvärv kan fastsätta någorlunda tillförlitligt och ska därför redovisas som en separat post i förvärvsanalysen. Detta kommer leda till att fler immateriella tillgångar kommer redovisas som en separat post i förvärvsanalysen än vad det gjorde tidigare med föregående regelverk. Detta i sin tur kommer leda till att goodwillvärdet kommer minska proportionerligt. (Thorell, 2004) De immateriella tillgångarna som uppfyller kraven i IAS 38 ska aktiveras som tillgångar i balansräkningen (Jansson et. al, 2004).

Upplysningskraven angående goodwill leder till att företagen är tvungna att tydligare beskriva varför de har betalat goodwill. Genom de nya kraven sätter IASB en press på företagen att de i så stor mån som möjligt ska särskilja immateriella tillgångar från goodwill. (Jansson et. al, 2004)

Motiveringarna som ges till varför goodwill har uppstått vid förvärv är relativt bristfälliga 2005. Många företag skriver endast att goodwill är hänförliga till förväntade synergier. För att höja nivån skulle företagen här diskutera vilka synergier som avses. Vidare har det visat sig att företagen brister på att ge förklaringar till varför immateriella tillgångar ingår i goodwill och inte har särredovisats i årsredovisningen för 2005. (Lagerström & Nicander, 2006) Många förklaringar är dessutom svårtolkade (Gauffin & Nilsson, 2006).

3.4.1.9 Punkt 67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt

Upplysning ska ges om summan av den förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkten som är medräknat i förvärvarens resultat för perioden. Om detta är ogenomförbart ska det lämnas en förklaring till varför det inte är möjligt att lämna upplysningarna.

Kommentar

Det är viktigt att notera att enligt IFRS 3 är det nettoresultat som ska anges. Vissa företag har i årsredovisningen för 2005 presenterat andra resultatmått. (Lagerström & Nicander, 2006)

3.4.1.10 Punkt 70 a-b Förenade enhetens intäkter och resultat

Vid tillämpning av punkt 66 ska förvärvaren om det är praktiskt möjligt lämna följande upplysningar;

- a) om den förenade enhetens intäkter under perioden som om förvärvstidpunkten för alla rörelseförvärv som skett under perioden hade skett i början av perioden.
- b) om den förenade enhetens resultat för perioden som om förvärvstidpunkten för alla

rörelseförvärv som skett under perioden hade skett i början av perioden.

Om förvärvaren anser att det inte är möjligt att lämna dessa upplysningar måste en förklaring anges varför fallet är så.

3.4.1.11 Punkt 76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill

Det förvärvande företaget ska även lämna upplysningar om återvinningsvärdet för och nedskrivningar av goodwill i enlighet med IAS 36.

Kommentar

En stor nyhet i IFRS 3 är att goodwillavskrivning inte är tillåtet utan varje år ska goodwillvärdet nedskrivningsprövas för att se om det finns ett behov att skriva ned värdet. Detta innebär att goodwillvärdet består av anskaffningsvärdet med avdrag för eventuell nedskrivning. Reglerna finns inte i IFRS 3 utan i IAS 36 som är omgjord till följd av IFRS 3. (Thorell, 2004) För att IASB ska kunna tillåta detta har de varit tvungna att ställa större krav vad gäller att immateriella tillgångar ska särskiljas från goodwill. Genom denna förändring slipper företag den svåra uppgiften att bedöma ekonomisk livslängd för goodwill. Dock innebär regeln att företagen får ett merarbete med nedskrivningsprövningen och ökade upplysningskrav. Upplysningskraven som ska lämnas varje år är många, men kraven bör leda till att det blir en mer öppnare redovisning angående nedskrivningsprövningen. (Jansson et. al, 2004)

4 Granskning av årsredovisningar

I detta kapitel presenteras insamlad empirisk data från granskning av årsredovisningar på Large Cap. Även resultaten från de statistiska testerna presenteras. Kapitlet innehåller dessutom en del analys kring den kvantitativa studien.

4.1 Empiri och analys

Den genomförda granskningen har omfattad 27 företag som är noterade på Large Cap, Nordiska Listan. Urval och bortfall presenteras i bilaga 1. För de företag som har medverkat i studien har årsredovisningar för 2005 och 2006 använts som underlag. I bilaga 3 återfinns den fullständiga mallen som använts vid årsredovisningsgranskningen. Granskningen innefattar förvärv som har skett 2005 och framåt. Viktigt att beakta är att de förbättringar och försämringar som kan urskiljas från tabellerna inte fullt ut behöver avspegla verkligheten då det kan ha skett skiftningar mellan hur företag kategoriserats.

Upplyningskraven, punkterna 67 (a-i), 70 (a-b) och 76 kommer att presenteras i ordningsföljd. För att se de olika testresultaten från SPSS se bilaga 5. För att ge tabellerna ytterliggare anknytning till den kvantitativa data, lyfts vissa företag fram beroende på hur de har utmärkt sig i förhållande till respektive upplyningskrav.

4.1.1 Punkt 67 a Namn och beskrivning

	TOTALT	
	2005	2006
Namn		
Uppllysning	27	27
SUMMA:	27	27
P-värde: Inte möjligt med Chi ² -test		

Tabell 4.1
(Källa: Egenskapad)

Samtliga företag lämnar uppllysning om den förvärvade enhetens namn. Eftersom samtliga företag uppfyller kravet båda åren förekommer ingen förändring och därmed kunde inte ett Chi²-test genomföras då tre kategorier hade noll frekvenser.

	TOTALT	
	2005	2006
Beskrivning		
Ingen uppllysning	3	6
För väsentliga förvärv	1	1
Delvis uppllysning	4	2
Uppllysning	19	18
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 25,6 % Endast ingen uppllysning/någon form av uppllysning: 6,6 %		

Tabell 4.2
(Källa: Egenskapad)

Under granskningen har de förvärvade företag vars företagsnamn avslöjar verksamhetsinriktning kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. För fullständig upplysning krävs att det finns en kortfattad beskrivning av verksamheten.

Ur årsredovisningsgranskningen framkom det att vissa företag har förbättrat sig från 2005 medan andra företag har försämrats. Denna förändring är inte statistisk säkerställd när alla kategorier används. Genomförs Chi²-test för endast två kategorier, ”*Ingen upplysning*” eller ”*Någon form av upplysning*”, påvisar testet att det finns en större möjlighet till att statistiskt säkerställa en förändring. Trots ett relativt lågt p-värde på 6,6 % överstiger detta värde den valda signifikansnivån, 5 %.

Bland företagen kan Atlas Copco ses som en förebild båda åren då de presenterar antal gjorda förvärv under respektive verksamhetsområde samt att förvärven presenteras klart och tydligt. Andra företag som har gjort bra beskrivningar av förvärvade enhetens verksamhet är Hexagon (2006), Skanska (2006), SKF (2005 och 2006), TeliaSonera (2005) och Trelleborg (2006). I detta sammanhang bör påpekas att Skanska tydligt har förbättrat sin redovisning från 2005. Däremot har Alfa Laval, SEB och Swedbank genomgått en försämring då de har gått från upplysning till att inte lämna någon upplysning.

4.1.2 Punkt 67 b Förvärvstidpunkt

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	1	2
För väsentliga förvärv	4	3
Delvis upplysning	6	6
Upplysning	16	16
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 74,1 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 30,8 %		

Tabell 4.3
(Källa: Egenskapad)

De företag som endast har nämnt vilken månad eller kvartal förvärvet ägt rum har kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Det är framförallt i förvaltningsberättelsen som förvärvstidpunkten uttrycks vagare. I noten om förvärv finns oftast en tydligare specificering. Granskningen visar att exempelvis Eniro och OMX har förbättrat sig medan Hexagon och SEB har försämrats sig.

Av de båda genomförda Chi²-testerna kan en förändring inte statistiskt säkerställas.

4.1.3 Punkt 67 c Rösträtt

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	3	4
För väsentliga förvärv	2	1
Delvis upplysning	6	4
Upplysning	16	18
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 62,6 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 54 %		

Tabell 4.4
(Källa: Egenskapad)

Vid granskningen har antaganden gjorts att då företag endast presenterar aktieinnehav är detta samma som rösträtt. Vidare har också antagits att när företagen skriver att samtliga aktier har förvärvats är det lika med rösträtt. Dessa antaganden kan ha viss påverkan på resultatet. Kategorin ”*Delvis upplysning*” omfattar fall då företag inte har uppfyllt kravet för samtliga förvärv som de har genomfört.

Allmänt har företagen inte använt begreppen rösträtt eller röstandel utan skriver aktiekapital, vilket kan upplevas lite förvirrande för årsredovisningsanvändaren. Det finns dock några goda exempel så som Atlas Copco, SCA och Skanska som har presenterat vilken röstandel som förvärven har medfört.

Båda Chi²-testen visar att inget statistiskt säkerställande kan göras och att det inte är någon nämnvärd skillnad mellan p-värdena när en omkategorisering av graden av upplysning gjordes.

4.1.4 Punkt 67 d Anskaffningsvärde och beskrivning

	TOTALT	
	2005	2006
Anskaffningsvärde		
Ingen upplysning	0	1
För väsentliga förvärv	2	1
Delvis upplysning	2	1
Upplysning	23	24
SUMMA:	27	27
P-värde: Inte möjligt med Chi ² -test		

Tabell 4.5
(Källa: Egenskapad)

Då kategorin ”*Ingen upplysning*” innehåller noll frekvenser går inte ett Chi²-test att genomföra. Utifrån granskningen av årsredovisningar har det inte inneburit någon större förändring mellan åren. Nobia och TeliaSonera har förbättrat sig och upplyser 2006 om samtliga förvärvs anskaffningsvärde. Nordea däremot har försämrat sig.

Flertalet företag har lämnat upplysningen i aggregerad form men det är endast ett företag, PEAB, som har motiverat valet. Detta är något som författarna anser skapar en tydligare förståelse för årsredovisningsanvändaren kring förvärven.

	TOTALT	
	2005	2006
Beskrivning		
Ingen upplysning	2	1
Delvis upplysning	10	10
Upplysning	15	16
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 75,3 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 46 %		

Tabell 4.6
(Källa: Egenskapad)

När företagen inte tydligt har redovisat om det finns förvärvskostnad har detta kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Detta innebär att företagen inte lämnat någon information om det har förekommit förvärvskostnader eller inte. Även om ingen kostnad har uppstått i samband med förvärvet skulle författarna föredra om detta framgick då det kan vara av intresse för årsredovisningsanvändaren. Atlas Copco har kommenterat att inga kapitalinstrument har emitterats vilket de är ensamma om. Denna upplysning förtydligar och ger användaren en bättre bild av förvärvet. Även Skanska är bra på förtydligande då de inte bara har presenterat siffrorna utan de har även med förklaringar, vilket är ett bra föredöme. I årsredovisningen för 2005 visade Tele2 en bra struktur i tabellform. Denna tabell visar tydligt vilka förvärv som är väsentliga samt oväsentliga och för respektive grupp presenteras beskrivningen av anskaffningsvärdet på ett detaljerat, men överskådligt sätt.

Företag som har förbättrat sin redovisning av upplysningskravet är Alfa Laval, MTG, Nobia och Securitas men SEB har emellertid ingen upplysning något år vilket författarna upplever som bristfälligt.

4.1.5 Punkt 67 e Eventuella avyttringar på grund av förvärvet

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	25	25
Delvis upplysning	0	0
Upplysning	2	2
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 100 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 100 %		

Tabell 4.7
(Källa: Egenskapad)

Generellt lämnas inga upplysningar om detta i de aktuella årsredovisningarna. Men SCA och Skanska har under båda åren tydligt presenterat upplysning om att ingen avyttring på grund av förvärv har skett, vilket gör det lättare för användaren att följa med i resonemanget kring förvärvet. Författarna ser denna hantering av upplysningskravet som en förebild.

Det förekommer ingen skillnad mellan åren och detta styrks genom båda Chi²-testen som resulterar i respektive p-värde på 100 %.

4.1.6 Punkt 67 f Förvärvsanalys

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	1	2
Delvis upplysning	9	8
Upplysning	17	17
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 57,4 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 30,8 %		

Tabell 4.8
(Källa: Egenskapad)

Generellt finns brister i företagens redovisning av både verkliga och bokförda värden. Oftast förekommer endast verkliga värden. Om ett företag endast lämnat verkliga värden har det blivit kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Tabellen påvisar ingen märkbar förändring mellan räkenskapsåren. Vidare kan, oavsett om två eller flera kategorier har använts vid genomförandet av Chi²-testen, ingen förändring statistiskt säkerställas.

Företag som har visat en förbättring av upplysningen är Alfa Laval och MTG. Getinge, Stora Enso och Tele2 har varit goda exempel båda åren och Securitas och TeliaSonera har höjt sin redovisning 2006. Skanska har endast lämnat upplysning i aggregerad form, trots att de har genomfört ett väsentligt förvärv enligt årsredovisningen. Skanska får dock plus i kanten för att de har kommenterat att inga eventualityförpliktelser ingår i förvärven. Nordea har lämnat sämre upplysning än föregående år vilket har visat sig genom att 2005 lämnades fullständig upplysning, men 2006 har ingen upplysning lämnats.

4.1.7 Punkt 67 g Storlek på överskott

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	2	2
Delvis upplysning	1	0
Inget överskott (upplysning)	24	25
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: Inte möjligt med Chi ² -test Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 100 %		

Tabell 4.9
(Källa: Egenskapad)

Då nettotillgångarna i den förvärvade enheten har varit lägre än anskaffningsvärdet har inget överskott uppkommit. För detta upplysningskrav har kategorin ”*Inget överskott*” trätt in som ersättare för kategorin ”*Upplysning*”. Detta har författarna gjort för att kategorierna bättre ska spegla verkligheten som studerats. I detta upplysningskrav innebär ”*Ingen upplysning*” att informationen inte kan utläsas i det presenterade materialet i årsredovisningen.

Endast i ett företag, PEAB, har nettotillgångarna varit högre än anskaffningsvärde och där har informationen kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Denna bedömning grundar författarna på att det saknas hänvisning till rubrik i resultaträkningen vilket standarden kräver.

Chi²-testet kan inte genomföras med tabellens kategoriseringar vilket beror på att en kategori innehåller noll frekvenser. När kategoriseringarna omkodades till att omfatta två kategorier finns ingen skillnad vilket p-värdet visar.

4.1.8 Punkt 67 h Goodwill

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	10	6
Delvis upplysning	10	12
Upplysning	7	9
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 27,6 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 11,1 %		

Tabell 4.10
(Källa: Egenskapad)

Generellt har företagen inte angett upplysning om varje enskild immateriell tillgång som inte redovisats skilt från goodwill och har därmed kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Företagen i denna kategori har inte lämnat någon företagsspecifik beskrivning utan den har varit av mer allmän karaktär för goodwill. Dock har det funnits några företag som har lämnat bättre beskrivning av faktorer som resulterat i goodwill, vilket har lett till att de har kategoriserats som ”*Upplysning*”.

Många av företagens förklaringar är standardiserade och använder till viss del samma fras båda åren. Goda exempel på bra beskrivningar av goodwillens uppkomst har SKF och Stora Enso lämnat. Ett ytterligare gott exempel är Atlas Copco som har en välgjord presentation i både förvaltningsberättelsen och not om förvärv. Assa Abloy, OMX, Ratos och Tieto Enator hör till den grupp företag som har förbättrat sina upplysningar. Skanska har gått från ingen upplysning till upplysning vilket författarna anser är en bra prestation. Bland de företag som har försämrat sin redovisning av upplysningskraven återfinns Alfa Laval, Eniro, Ericsson, SAAB och Swedbank.

Trots de förändringar som har förekommit kan det inte statistiskt säkerställas att det verkligen skett en förändring i redovisningen av upplysningskravet. Detta framgår av p-värdena i Chi²-testen trots ett relativt lågt p-värde på 11,1 % överstiger detta värde den valda signifikansnivån, 5 %.

4.1.9 Punkt 67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	8	6
För väsentliga förvärv	3	4
Upplysning	16	17
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: 63,9 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 39,9 %		

Tabell 4.11
(Källa: Egenskapad)

Enligt Chi²-testen har det inte förekommit någon förändring i redovisningen av förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt. Tabell visar ingen tillräckligt stark förändring för att kunna utesluta att slumpen kan förekomma.

Det är en blandning av huruvida upplysning har lämnats för väsentliga förvärv eller i aggregerad form. Det är märkbart många företag som inte har lämnat denna upplysning. Företag som dock har förbättrat sig är Alfa Laval, Nobia, Securitas och Trelleborg.

4.1.10 Punkt 70 a-b Förenade enhetens intäkter och resultat

	TOTALT	
	2005	2006
Enhetens intäkt		
Ingen upplysning	12	11
Delvis upplysning	2	1
Upplysning	13	15
SUMMA:	27	27
Varav företag som dessutom förklarat varför det inte är möjligt	2	1
P-värde: Tabellens kategorisering: 64 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 69,9 %		

Tabell 4.12
(Källa: Egenskapad)

TeliaSonera har endast lämnat upplysning per aktie och detta har kategoriserats som ”*Delvis upplysning*” då det inte blir lika tydligt som om de hade redovisat för hela enheten.

P-värdet som beräknats genom Chi²-test ökade när datan kategoriserades som ”*Ingen upplysning*” eller ”*Någon form av upplysning*”. Detta beror på att den största skillnaden har ägt rum mellan de kategorier där någon form av upplysning återfinns. Båda testresultaten påvisar ingen statistisk säkerställd förändring.

Företag som har förbättrat sig är Alfa Laval, Nobia, Ratos, Securitas, Stora Enso, Tieto Enator och Trelleborg. Vidare har Assa Abloy, Getinge, SKF och Swedbank försämrat sin

redovisning. Skanska presenterar upplysningen i aggregerade form, men förklarar i not varför strukturen valts.

	TOTALT	
	2005	2006
Enhetens resultat		
Ingen upplysning	12	12
Delvis upplysning	3	1
Upplysning	12	14
SUMMA:	27	27
Varav företag som dessutom förklarat varför det inte är möjligt	2	1
P-värde: Tabellens kategorisering: 43,5 % Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 100 %		

Tabell 4.13
(Källa: Egenskapad)

TeliaSonera har även för denna upplysning valt att redovisa endast per aktie och detta har återigen kategoriserats som ”*Delvis upplysning*”. Skanska har 2005 gjort ett förvärv den 1 januari och därför är det överflödigt för de att lämna denna upplysning då den är samma som punkt 67 i. Skanska har därmed blivit kategoriserats som om de har lämnat upplysning om enhetens resultat.

Precis som upplysningskrav 70 a ökade p-värdet när datan omkategoriserades till ”*Ingen upplysning*” och ”*Någon form av upplysning*”. Detta beror även i detta fall på att skillnaden har ägt rum mellan de kategorier där någon form av upplysning återfinns. Därmed fastställer inte testresultaten någon statistisk säkerställd förändring.

Företag som har förbättrat sig respektive försämrat sig är samma som för upplysningskrav 70 a. Detta anser författarna vara naturlig då det är snarlika beräkningar som ska genomföras.

4.1.11 Punkt 76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill

	TOTALT	
	2005	2006
Ingen upplysning	7	4
Delvis upplysning	1	0
Upplysning	19	23
SUMMA:	27	27
P-värde: Tabellens kategorisering: Inte möjligt med Chi ² -test Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 18,8 %		

Tabell 4.14
(Källa: Egenskapad)

Denna granskning omfattar endast en kontroll om företag har genomfört nedskrivningsprövning av goodwill. Endast ett företag, Stora Enso, har blivit kategoriserat som ”*Delvis upplysning*” till följd av att det inte tydligt har framgått att företaget har genomfört en nedskrivningsprövning. Det är positivt att inga försämringar har skett för detta

upplysningskrav och Ericsson, SKF, Stora Enso samt TeliaSonera hör till de företag som har förbättrat sin redovisning.

Eftersom det förekommer noll frekvenser i en kategori har Chi²-test endast kunnat genomföras med två kategorier. Trots ett relativt lågt p-värde kan inte förändring bli statistiskt säkerställd.

4.2 Sammanfattning

I detta stycke presenteras en sammanfattning av årsredovisningsgranskningen för att ge en överskådlig bild av den kvantitativa studien.

4.2.1 Var presenteras upplysningarna?

Generellt lämnas upplysning av formaliakarakter, det vill säga namn och beskrivning, i både förvaltningsberättelsen och not om förvärv. Det studien har påvisat är att andra upplysningskrav, av mer strategisk karakter, lämnas mer sällan i förvaltningsberättelsen och i vagare form. Samtliga upplysningskrav som uppfylls återfinns i not om förvärv. Ibland förekommer samma fras i förvaltningsberättelsen som i not om förvärv. Upplysning om nedskrivningsprövning har lämnats i not om immateriella tillgångar eller goodwill. Ett företag, TeliaSonera, har två noter om förvärv vilket förvirrade författarna.

Strukturen som företagen har använt i sin redovisning av upplysningskraven 2005 och 2006 skiljer sig inte nämnvärt. Författarna har inte sett någon tendens att strukturen har påverkat graden av upplysning. En enhetlig struktur anser författarna underlättar jämförbarheten mellan företagen.

Nordea utmärker sin presentation då deras redovisning 2006 skiljer sig både från deras egen årsredovisning 2005 och andra granskade företag. För räkenskapsår 2005 ser informationslämningen i stort sett likadan ut som för övrigt granskade företag. Det är inte mycket information som lämnas i not om förvärv 2006 utan istället hänvisas användaren till Kommentar till kassaflödesanalys där förvärvsanalys återfinns, dock utan bokförda värden samt köpeskilling.

4.2.2 Hypotesprövning

Som det statistiska materialet, *p-värdena*, visar kan inte författarna statistiskt säkerställa att det har skett en förändring mellan 2005 och 2006 i redovisningen av respektive upplysningskrav. Utifrån detta underlag kan författarna inte förkasta nollhypotesen, vilket innebär att det inte kan styrkas att det skett en förändring i företagets redovisning av upplysningskraven i IFRS 3. Även de observerande frekvenserna i tabellerna åskådliggör detta.

Det har även genomförts två Chi²-test för att statistiskt bearbeta hur upplysningskraven totalt sett har uppfyllts. Först har samtliga observationer kategoriserats i tre kategorier som framgår av tabell 4.15. Kategorier ”*Upplysning till viss del*” innefattar både ”*För väsentliga förvärv*” och ”*Delvis upplysning*”. Utifrån p-värdet framgår att det inte skett någon statistiskt säkerställd förändring.

	TOTALT	
	2005	2006
Upplyningskrav totalt sett fördelat på tre kategorier		
Ingen upplysning	86	82
Uppllysning till viss del	66	55
Uppllysning	226	241
SUMMA:	378	378
P-värde: Tabellens kategorisering: 22,1 %		

Tabell 4.15
(Källa: Egenskapad)

Därefter har observationerna fördelats på två kategorier där ”Någon form av upplysning” omfattar kategorierna ”Uppllysning till viss del” och ”Uppllysning”. P-värdet från Chi²-testet visar att det inte finns något statistiskt stöd för att säkerställa en förändring.

	TOTALT	
	2005	2006
Upplyningskrav totalt sett fördelat på två kategorier		
Ingen upplysning	86	82
Någon form av upplysning	292	296
SUMMA:	378	378
P-värde: Endast ingen upplysning/någon form av upplysning: 62,4 %		

Tabell 4.16
(Källa: Egenskapad)

Dock visar p-värdet att när tre kategorier används i jämförelse med p-värdet för två kategorier kan en marginell skillnad urskiljas. Denna har troligtvis uppstått då den förändring som ägt rum har skett mellan kategorierna där företag har lämnat någon form av upplysning. Men trots detta kan inte nollhypotesen förkastas utan författarna accepterar den. Detta grundar författarna på all statistisk bearbetning av materialet som framkommit vid granskningen av årsredovisningar.

5 Intervjuer med redovisningsexperten

Kapitlet innefattar en sammanställning av de fyra redovisningsexperten som intervjuades. Intervjuerna ska ge uppfattning om hur experterna upplever tillämpningen av IFRS 3:s upplysningskrav och dess förändring.

Presentation av respondenter återfinns i bilaga 2. Respondenternas svar kommer att presenteras anonymt då det viktiga är *vad* som sägs och inte av *vem*.

5.1 IFRS 3

Respondenternas uppfattningar huruvida IFRS 3 i allmänhet är en svår standard skiljer sig åt. C och D anser båda att IFRS 3 inte är svår att läsa och tillgodogöra sig utan svårigheten ligger i att praktisera den. Samtliga respondenter är överens om att det är bedömningarna som gör standarden komplicerad och B påpekar att det är på grund av att företagen inte är vana vid dessa moment. A påpekar dock att koncernredovisningen inte har ändrats utan samma frågor som tidigare är aktuella men det har tillkommit ytterligare. Vidare anser A att IFRS 3 inte är svår för dem som arbetar med reglerna, men däremot kan det vara svårt att förmedla IASB:s motiv med standarden.

Tillsynen av regelverket är ett viktigt steg vid en implementering och vid intervjuerna med A och C framkom att det tidigare var börsens Övervakningspanelen som kontrollerade efterlevnaden av regelverket. Panelen har haft svårigheter att kritisera företagen då all information kring förvärven inte har varit tillgänglig för en utomstående användare. Nu är det på förslag att Finansinspektionen ska ha det yttersta ansvaret för övervakningen och att de ska ha samma rätt som Skatteverket att få tillgång till information. Finansinspektionen kommer att ha det övergripande ansvaret för övervakningen men kommer att ge i uppdrag till respektive marknadsplats att sköta den praktiska tillsynen. På förslag är även att Finansinspektionen ska få utfärda vite. A betonar att vitena inte anses vara stora belopp för företagen men de vill inte hamna på första sidan i tidningar i anslutning till negativ publicitet.

5.2 Upplysningskrav i IFRS 3

Samtliga respondenter anser att det har förekommit en förbättring i redovisningen av upplysningskraven i någon grad mellan räkenskapsåren 2005 och 2006. C framhåller att det är en mognadsprocess som tar tid. D anser att det är en stor skillnad mellan de båda räkenskapsåren. Inför årsredovisningen 2005 ”*famlade företagen i mörker*” medan de inför 2006 hade möjlighet att få idéer från andra företag. Däremot förekommer det samma diskussioner under 2006 som året innan enligt A. Företagen är numera mer kunniga angående de upplysningskrav som ställs, men oftast är det medvetna val som ligger bakom utelämnandet av information, vilket påpekas av både A och B. Respondent B fortsätter med att framhålla att ”*svensk mentalitet; säg så lite som möjligt*” påverkar utvecklingen då företag inte är vana att resonera kring siffrorna som IFRS 3 kräver. Nya immateriella poster ska lyftas in i balansräkningen och denna identifiering präglas, enligt C, av att företagen läser IFRS 3 med ”*en svensk ryggsäck*”.

Vissa företag är mer förvärvsintensiva än andra vilket leder till träning att tillämpa standarden förklarar A och B. Respondent B fortsätter med att påpeka att företagen kommer att utveckla sina upplysningar gradvis, men inledningsvis har den omfattande övergången till IFRS-regelverket lett till att vissa krav har hamnat i skymundan. Dessutom poängterar B att IFRS

3:s upplysningskrav även ska tillämpas i delårsrapporten.

Företagen argumenterar ofta till sitt försvar att det kan vara känsligt att lämna viss information ur konkurrenssynpunkt. A tycker inte att det finns en problematik att lämna informationen som upplysningskraven ställer då det hela tiden handlar om vad företagen väljer att kommunicera till marknaden. Företagen har tillgång till informationen som upplysningskraven ställer genom den omfattande förvärvsprocess som genomförts. Vid intervjutillfällena framkom det att resterande respondenter ser en viss problematik kring utelämnandet av information. C poängterar att problematiken har sina rötter i att flertalet upplysningar är nya för företagen. Men framförallt anser B och D att det är resonemanget kring bedömningarna som skapar problematik. D fortsätter med att påpeka att det ofta resulterar i luddiga och standardiserade resonemang. Att offentliggöra förvärvspriset kan upplevas naket och var känsligt för företag. Detta kan vara en orsak till att företag försöker gruppera sina förvärv och lämna upplysningar i aggregerad form eller kringgå upplysningskravet genom att onoterade förvärvsbolag genomför förvärv, berättar C.

De upplysningskrav som respondenterna lyfte fram som mest diskuterade var förvärvsanalysen, upplysningar om varje enskilt förvärv, identifiering av immateriella tillgångar, beskrivning av goodwill samt upplysning om intäkt och resultat om förvärvet skett 1 januari. Förvärvsanalysen är diskuterad då företagen inte vill visa vad de egentligen har betalt för enligt C. Respondent B påpekar att det förekommer en diskussion kring främst bokförda och redovisade värden. Vidare förklarar A att de tidigare bokförda värdena i de förvärvade företagen ska vara omräknade enligt IFRS, men denna omräkning är något som inte alltid görs då de förvärvade företagen endast har följt svenska redovisningsregler.

Vilka upplysningskrav upplever då redovisningsexperterna som svårast att uppfylla? Enligt A borde inga upplysningskrav vara svåra för företagen att uppfylla vilket B håller med om och påpekar att om förvärvsanalysen är korrekt gjord bör det inte vara några problem att uppfylla kraven. Vidare framhåller A, B och D att identifiering, beräkning och resonemang kring immateriella tillgångar och goodwill kan upplevas problematiskt bland företagen. C däremot lyfter fram att upplysningarna angående intäkt och resultat om förvärvet skett 1 januari, 70 a-b, kan vara svåra att uppfylla för företagen då de har svårt att se logiken bakom kraven.

Enligt A kan dock en viss komplexitet uppstå vid villkorade förvärv vilket kan medföra att det kan vara svårare att uppfylla alla upplysningskrav. Detta skulle även kunna resultera i ändringar i den preliminära förvärvsanalysen och dessa korrigeringar ska företagen upplysas om men detta är något som många företag inte har uppmärksammat. Enligt C finns det ett visst motstånd mot detta, framförallt då förvärvsanalysen kan bli omfattande.

Viktigt att beakta är att enligt respondent A och B är berörda parter duktiga och vet vilka upplysningskrav som ställs i IFRS 3. Däremot är C och D av åsikten att det finns en osäkerhet bland företagen. C poängterar dels att företagen är osäkra på vad de *faktiskt* ska skriva och att företag ifrågasätter varför de ska lämna upplysningar ”*när ingen annan gör så*”. D anser att osäkerheten grundar sig på att det råder kompetensbrist inom området. Det är mycket att sätta sig in i för både företag och revisorer, samtidigt kanske inte alla företag gör förvärv vilket gör att det inte blir bekanta med standarden. Flertalet företag som gör förvärv är inte medvetna om att de måste beakta upplysningskraven i delårsrapporterna vilket lyfts fram av C. På denna punkt finns det en osäkerhet bland företagen och upplysningarna är bristfälliga.

Ett skäl till att företagen inte fullständigt uppfyller upplysningskraven kan vara att det upplevs

som riskfyllt att lämna all den information som krävs. Hur upplever redovisningsexperterna detta? Utifrån ett revisionsperspektiv kan inte A se att det finns någon risk med att lämna upplysningarna, men poängter att det inte finns några belegg för uttalandet. Vidare anser A att det inte är riskfyllt ur konkurrenssynpunkt utan att löpande upplysningar snarare kan medföra färre överraskningar i årsredovisningen. B däremot vet inte vilka risker som kan förekomma men öppenhet medför alltid en risk. C instämmer med B och kan varken se en risk utifrån affärs- eller konkurrenssituation.

Respondent D är av uppfattning att det kan finnas viss risk för företagen då de blottar sig för både konkurrenter och marknad. Informationen som lämnas kan skapa förväntningar på framtiden och även att viss blottning av den strategiska planen kan ske, men detta kan skilja sig från förvärv till förvärv. Vidare är respondenterna överens om att redovisningen har blivit mer öppen i och med nuvarande upplysningskrav. C och D menar att årsredovisningsanvändaren numera får en helt annan bild av förvärvet och vad detta innebär för framtiden. Dessutom får årsredovisningsanvändare möjlighet att göra sin egen bedömning av förvärvet.

A kan inte vidare avgöra om öppenheten har lett till att användbarheten har ökat, men fortsätter med att berätta att upplysningarna har ett historiskt perspektiv och då kan årsredovisningens användbarhet ifrågasättas. Dessutom påpekar A att intressenterna löpande får tag på den information de behöver för att ta investeringsbeslut. Enligt C medför upplysningskraven mer användbar information för analytiker och årsredovisningsanvändare. B påpekar dock att det inte bara är företagen som måste lära sig det nya regelverket, utan att användarna måste lära sig att hantera den information som lämnas.

5.3 Informationsbehandling

En aspekt av informationsbehandling är att ta hänsyn till huruvida upplysningskraven medför ett merarbete för företagen. B berättar att upplysningarna i sig inte medfört något merarbete utan det är snarare upprättandet vid förvärvsprocessen. Resterade respondenter anser dock att det har blivit ett merarbete, men är av olika åsikter angående hur det relateras till nytta och kostnad. A menar att kostnaderna i sig är små i relation till IFRS-regelverket och köpeskillingen. Om nyttan kan dock respondenten inte uttala sig om. D påpekar att kostnaderna generellt har ökat till följd av att förvärvsanalysen numera ofta görs av konsulter. Beroende på både förvärvarens och förvärvets storlek är nyttan olika för företagen påpekar C. För stora företag överstiger nyttan kostnaden, medan för små företag är det tvärtom.

Nyttan av upplysningar kan påverkas av hur företagen väljer att presentera informationen. Respondenterna A, B och C anser att en not om förvärv är tillräcklig bra presentation av upplysningskraven. C påpekar att strukturen idag är bra men bristerna finns i innehållet. B framhåller tyngden av lättillgänglig information, då användaren inte ska behöva vara ”detektiv”.

Vad D har erfårit från 2005 års årsredovisningar är att företagen har använt ett brett utbud av definitioner av immateriella tillgångar. Det försvårar och förvirrar årsredovisningsanvändaren att följa med i olika företags resonemang. Respondenten vill vidare se en utveckling av en enhetlig begreppsapparat med definierade klasser och anser att detta kommer att underlätta jämförbarheten ytterligare.

Jämförbarheten påverkas av företagens bedömning angående väsentliga respektive oväsentliga förvärv. Bedömningarna innehåller subjektiva inslag vilket har inverkan på hur upplysningarna presenteras. Både C och D anser att subjektiviteten är hög, men D påpekar att svenska företag är duktiga på att tillämpa väsentlighetskriteriet då det alltid har förekommit i svensk redovisning. A menar att väsentlighetskriteriet i sig innebär en gråzon som alltid handlar om en risk- och väsentlighetsbedömning. Vidare anser respondenten att subjektiviteten minskar då företag måste vara konsekventa och tillämpa samma gräns för alla förvärv. Dessutom ska denna gräns granskas av både företag och revisorer. Även B och C lyfter fram att revisorer granskar företagens bedömningar vid väsentliga förvärv. Respondent C påpekar att företag måste vara konsekventa om de väljer att gå ut med ett förvärv i pressrelease ska detta också behandlas som ett väsentligt förvärv i årsredovisningen.

5.4 Specifika upplysningskrav

Detta avsnitt behandlar respondenternas syn på brister som författarna uppmärksammade vid granskningen av årsredovisningar för räkenskapsår 2005 och 2006.

Rösträtt

I årsredovisningsgranskningen fann författarna brister i redovisningen av röstandel. Samtliga respondenter förklarar i intervjuerna att moderbolaget ska presentera röstandel om sina koncernförhållanden i en särskild not och därför väljer företagen möjligtvis att endast presentera informationen där. Både B och D uppmärksammar dessutom att röstandel och kapitalandel i de flesta fall är detsamma. D fortsätter med att det i vissa förvärvssituationer kan vara lite mer komplicerat, vilket även A lyfter fram. Respondent A menar att det vid villkorade förvärv kan vara svårt att bestämma när det bestämmande inflytandet träder ikraft. Slutligen tror C att den bristfälliga redovisningen handlar ”*mer om ett förbiseende än ett missbruk*”.

Goodwill

Alla respondenter är överens om att svenska företag inte är vana vid den nya tankegången kring goodwill. Enligt A ber alltid revisorerna i dagsläget om ett andra yttrande från finansekonomer i frågan om goodwill. D anser att upplysningskravet borde vara lättare att uppfylla om tio år. Denna framtida utveckling ser C som en del i en mognadsprocess. Vidare påpekar C att upplysningskravet i 67 h medför att företagen i större grad måste undersöka vad de har betalat för.

B berättar att det är många parter inblandade i förvärvsprocessen, såsom konsulter, jurister etcetera, vilket ibland kan leda till att det i slutändan är prestige som driver i land förvärvet. Detta kan resultera i svårigheter hos företaget att veta exakt vad de köpt och därför är det svårt att peka på vad som är goodwill. Vidare påpekar B och C att det inte är personerna vid förhandlingsbordet som skriver texten i noten om förvärv i årsredovisningen. Respondent C fortsätter med att det handlar om kommunikationsbrist mellan de som gör förvärvet och de som skriver texten. Dock betonar samma respondent att fördelen med IFRS-regelverket är att det skapar kommunikation och kräver att olika grupper inom företaget kommunicerar sinsemellan.

Enhetens intäkt och resultat om förvärvet skett den 1 januari

Respondent A, B och D anser att det inte är svåra krav att uppfylla. A motiverar detta genom att påpeka att det endast krävs en enkel beräkning och C poängterar att informationen finns hos företagen. Samtidigt har respondenten tidigare påpekat att företagen har svårt att se

logiken bakom kraven. Dock kan kraven bli svåra att uppfylla om den förvärvade enheten inte tidigare har varit en tydligt avskild enhet, menar B och D. Vidare utvecklar D att det kan handla om medvetna val från företagets sida för att de helt enkelt inte mäktar med att uppfylla dessa krav. Respondent A vill se ytterligare utveckling av redovisning av dessa krav och skulle föredra att företag lämnar upplysning i tabellform framför nuvarande textform.

5.5 Framtiden

Samtliga respondenter lyfter fram att företagen kommer att bli bättre och mer lika i sin tillämpning av upplysningskraven i IFRS 3. A och B tror att branschtillhörighet kommer att prägla utvecklingen men detta är något som ännu inte har visat sig. B vidareutvecklar detta resonemang genom att poängtera att olika branschers förvärv och förvärvsanalyser ser olika ut på grund av vad som köps.

Respondent D lyfter fram att det inte nödvändigtvis måste vara så att praxis kommer att utvecklas kring ”*bäst i klassen*”-företag utan att det mer troligt kommer vara ”*lägst i klassen*”-företag som sätter prägel på utvecklingen. Företagen håller koll på hur mycket andra företag upplyst om och utifrån detta väljer de att lämna så lite information som möjligt. Från företagets sida handlar det mer om ”*att klara sig över ribban*”. Därför finns det en möjlighet att praxis eventuellt kommer att utvecklas kring ”*minsta möjliga upplysningar*”. Detta kan få hämmade effekter på standarden vilket kan resultera i att det blir mindre troligt att standarden kommer att tillämpas i sin helhet i framtiden.

Ett annat perspektiv på utveckling av framtida praxis är att stora och små företag inte har likvärdiga förutsättningar gällande resurser och kompetens, berättar B. Detta kan resultera i att det utvecklas en allmän nivå på praxis. Enligt A kan även nyutexaminerade ekonomer sätta sin prägel på utvecklingen men detta är något som kan ta tid.

I intervjuerna framkom det att respondenterna har skilda uppfattningar huruvida samtliga upplysningskrav någon gång i framtiden kommer att uppfyllas. A anser att företagen inte kommer att uppfylla alla upplysningskrav då de kommer att bli mer teoretiska i och med den framtida versionen av IFRS 3. Däremot anser inte respondenten att det krävs en ändring av nuvarande upplysningskrav. B anser dock att det borde vara möjligt för företagen att uppfylla kraven, speciellt om företagen har upprättat en fullständig förvärvsanalys. C och D är överens om att företagen kommer att uppfylla samtliga upplysningskrav men deras bakomliggande resonemang skiljer sig åt. Enligt C kommer företagen att lämna upplysningarna eftersom det kommer att krävas av dem. Däremot ser C inga tecken på att upplysningskraven kommer att förändras och poängterar att den framtida versionen av IFRS 3 inte kommer att minska upplysningskraven. Respondent D är av annan åsikt och anser att upplysningskraven kommer att förändras då ”*inget är statiskt*”. Respondenten anser vidare att fler och fler företag kommer att lämna mer upplysningar på grund av att de lär sig standarden och det blir naturligt att redovisa på detta sätt. Samtidigt kommer även användarna att lära sig och bli bättre använda informationen, vilket kommer att leda till att de ställer högre krav på redovisningen av förvärv.

6 Sammanfattande analys

Detta kapitel sammanför den kvantitativa och den kvalitativa studien genom att applicera referensramen på all empirisk data.

6.1 Förändringsarbete

Införandet av IFRS 3 innebär en förändring av första graden. Det är ett nytt regelverk som företagen måste lära sig, men förändringen medför inte att hela företagens system förändras (Ahrenfeldt, 2001). Företag har tidigare varit styrda med redovisningsregler, men övergången till IFRS har medfört ett nytt regelverk som företagen måste lära sig. Förändring börjar inne i människan och det är först när tankemönster börjar förändras som hon kan börja agera på ett nytt sätt (Ahrenfeldt, 2001). Människan i denna studie kan symbolisera företag. Respondent D påpekar att företagen kommer lämna mer och mer upplysningar då det blir naturligt för dem i redovisningssituationer. Det framkommer i årsredovisningsgranskningen att det endast är några få företag som har lämnat motiveringar till den information de upplyst om. Författarna anser att en bakomliggande orsak kan vara att företagen inte tagit till sig det nya tankesätt som IFRS 3 introducerat.

När förändringen väl har påbörjats hos företaget kommer det visa sig i redovisningen genom att fler och fler upplysningskrav kommer att uppfyllas i sin helhet och fler motiveringar kommer att lämnas. Förändringsarbetet kan gå olika fort för företagen beroende på att vissa företag är mer förvärvsintensiva än andra vilket framkom vid intervjuerna med respondenterna A och B. Detta resonemang kan leda till att dessa företag har större möjlighet att ta till sig standarden och lära sig dess metodik genom att de genomför fler förvärv. Erfarenhet i redovisning av förvärv kan vara branschspecifikt då vissa branscher är mer förvärvsintensiva än andra, vilket påverkar utvecklingen i respektive bransch. Årsredovisningsgranskningen har visat att vissa företag är duktiga båda åren och det kan vara ett resultat av att de är förvärvsintensiva. Dessutom ska IFRS 3:s upplysningskrav beaktas i delårsrapporterna vilket också ger praktisk erfarenhet. Enligt respondent C brister företag i sin redovisning i delårsrapporterna. Skulle företagen bli bättre på denna form av redovisning leder det till praktisk erfarenhet som kan visa sig i redovisningen i årsredovisningarna. Författarna anser att det företag gör, blir de bra på, men det som företag gör ofta blir de bättre på.

6.2 Institutionell teori

Den institutionella teorin har inte fokus på enskilda företags utveckling utan intar ett bredare perspektiv där organisatoriska fälts utveckling studeras (Müllern & Östergren, 1995). Årsredovisningsgranskningen är en form av avstämning för att undersöka i vilken grad de granskade företagen uppfyller upplysningskraven. Det organisatoriska fältet som undersökts i årsredovisningsgranskningen är Stockholmsbörsens Large Cap.

Upplysningskraven i IFRS 3 är en del av de krav som utövar inflytande på företag. Krav i omgivningen skapar genom samspel vissa normer (Hatch, 2002). Företagen måste anpassa sin redovisning efter normerna för att uppnå social legitimitet. Normer kan skifta mellan olika omgivningar (Hatch, 2002). Alla företag som är börsnoterade vill mer eller mindre bli socialt accepterade. Beroende på hur omgivningen ser ut kring det börsnoterade företaget kan agerandet kring redovisningen av upplysningskraven se olika ut. Befinner sig ett företag i en omgivning med kunniga årsredovisningsanvändare kan företaget bli tvungna att uppfylla

kraven i större utsträckning på grund av att användarna ställer högre krav på redovisningen.

Omgivningen är en faktor som påverkar huruvida företagen strävar efter att vara ”*bäst i klassen*” eller snarare ”*klara sig över ribban*”. Beroende på omgivningens krav kan en praxis utvecklas som enligt institutionell teori betecknas som en norm. Utvecklingen av praxis kan skifta beroende på företagets storlek, men förhoppningsvis utvecklas en allmän nivå vilket framkom i intervju med B. Nivån som utvecklas beror på vad som blir socialt accepterat och behöver inte nödvändigtvis vara den bästa lösningen, det vill säga att upplysningskraven uppfylls i sin helhet.

Vid årsredovisningsgranskningen framkom det att för enstaka upplysningskrav 2006 har antalet företag som inte lämnade någon upplysning ökat. Denna marginella försämring kan bero på att företagen har sett att andra företag lämnat mindre upplysningar året innan, vilket resulterar i att de inte vill redovisa mer än andra. Även respondent A och B framhöll detta vid intervjutillfällena. En bidragande orsak till den marginella försämring som uppmärksammats kan förklaras genom att omgivningen accepterar olika beteenden som blir normer vilka företag följer. Vidare påpekar respondent D att beteendet skulle kunna vara ett tecken på att praxis håller på att utvecklas runt en redovisning som är färgad av att lämna så lite information som möjligt, det vill säga ”*klara sig över ribban*”.

En tillsyn av efterlevnaden av upplysningskraven i IFRS 3 är troligtvis nödvändig för att praxis inte ska utvecklas i denna riktning. En fungerande tillsyn är bra då intressenter kan få reda på hur väl företagen uppfyller kraven. A menar att företag vill undgå att bli ifrågasatta av intressenter och få negativ publicitet. Detta beteende grundar sig i att företag vill vara attraktiva aktörer på marknaden i investerarnas ögon (Oliver, 1991). Författarna anser att vite i sig inte kommer att ge en skrämseffekt hos företagen, utan det är risken för offentligt avslöjande som ger bestående effekter i företagets redovisning. Vidare tror författarna att införandet av vite kan ge följd effekter hos företagen som kan påskynda mognadsprocessen.

Enligt den institutionella teorin är företagets anpassning till omgivningens olika krav en övergångsprocess som kan innefatta ett längre tidsperspektiv (Broberg, 2006). Som framkommit i intervjun med C läser företagen IFRS med en ”*svensk ryggsäck*” vilket gör att tidigare struktur kan hämma genomslagskraften av ett nytt regelverk (Artsberg, 2005). Den kvantitativa datan påvisar att det skett en viss förändring, något som dock inte har kunnat statistiskt säkerställas. Respondenterna framhåller att det har skett en förändring i någon grad då företagen 2006 är mer medvetna om upplysningskraven.

I den kvantitativa undersökningen fann författarna att vissa upplysningskrav, 67 h goodwill samt 70 a-b om förvärvet hade skett 1 januari, var sämre redovisade i jämförelse med de andra granskade upplysningskraven. Intervjuerna gav en förståelse till varför företag brister på dessa punkter. Enligt vad som framkom är det främst på grund av att företag inte är vana att redovisa enligt det nya tankesätt som IFRS introducerar. Särskilt för upplysningskraven 70 a-b betonades det att en bidragande orsak är att företag inte förstår logiken bakom kravet. En övergångsprocess kan även bli långsam på grund av att företag har praktiskt svårt att hantera förändringarna vilket stämmer överens med uppfattningen kring 67 h och 70 a och b (Holmblad Brunsson, 2002).

Ytterligare en bidragande orsak till att det förkommer en tröghet i övergångsprocessen är att de som upprättar årsredovisningen inte är de som sitter vid förhandlingsbordet. Mellan dessa parter kan det finnas en kommunikationsbrist, vilket kan hämma informationslämnandet i

linje med upplysningskravet. Vid intervju med C lyfts det fram att IFRS-regelverket skapar kommunikation mellan olika grupper inom företaget vilket tidsmässigt kan förkorta övergångsprocessen och minska trögheten. Författarna har i årsredovisningsgranskningen funnit ett par bra resonemang till olika val och beskrivningar som företag har gjort vilket kan bero på att inom företaget finns det god kommunikation mellan olika inblandade grupper.

En övergångsprocess på redovisningsområdet kan möta olika motstånd beroende på om det omfattar förändring av värderingsprinciper eller informationsinnehållet (Artsberg, 2005). IFRS 3 omfattar i större utsträckning en förändring av värderingsprinciper. De värderingsmomenten som IFRS 3 medför omfattar komplicerade bedömningar, vilket företagen inte är vana vid och därför kan de ha svårt att se nyttan med de nya reglerna. Detta kan leda till att företagen gör medvetna val att inte lämna fullständiga upplysningar som författarna anser är fallet med upplysningskrav 70 a-b. För att fullständiga upplysningar ska kunna lämnas förutsätts det att värderingsprinciperna har praktiserats och om det förekommer ett motstånd mot dessa principer kan detta påverka mognadsprocessen och i vilken grad upplysningskraven uppfylls. Detta skulle kunna vara en förklaring till respondenternas diskussioner kring upplysningskravet 67 h goodwill. IFRS 3 har medfört en omfattande förändring i företagens redovisningar då förändringarna har stor resultatpåverkan och inför nya sätt att tänka runt förvärvade enheter, vilket framkom vid intervjuerna och även påpekas av Janson et. al (2004). Implementeringen av IFRS 3 är omfattande för företag och dess omgivning, vilket gör att övergångsprocessen kan bli långdragen. Respondent B kommenterar den omfattande övergången och menar att företagen ställs inför många nya redovisningssituationer vilket gör att vissa upplysningskrav kan hamna i skymundan.

I en förändringsprocess är det viktigt för företagen att de kan uppfylla omgivningens förväntningar för att fortsätta att vara socialt accepterade. För snabba eller för frekventa förändringar kan leda till att legitimiteten försämras. (Holmblad Brunsson, 2002) Att förändringsarbetet med IFRS 3 tar tid kan bero på att noterade företag successivt anpassar sig till standarden för att under förändringsprocessen inte skada sin legitimitet. Företag vill kanske hellre lämna korrekt upplysning än en otillräcklig text bara för att standarden kräver det. Företagen måste ges en möjlighet att bygga upp procedurer, strukturer och rutiner för att slutligen kunna följa reglerna och uppnå social legitimitet (Müllern & Östergren, 1995). Författarna upplever att enhetliga strukturer förmodligen behövs för att underlätta redovisningen av upplysningskraven. Som till exempel kan nämnas rutiner kring förvärvsanalysens upprättande och genomförandet av subjektiva bedömningar. Författarna tycker att förväntningarna på företagen successivt kan byggas upp då företagen får möjlighet att lära sig den nya standarden. Detta möjliggör att de gamla regelverk som sitter djupt rotat i företagen så småningom kommer att ersättas av det nya.

6.3 Isomorfism

Flertalet företag har potential att förbättra efterlevnaden av IFRS 3:s upplysningskrav och isomorfism kan ge förståelse för vilka drivkrafter som inverkar på hur övergångsprocessen fortlöper.

Med tanke på utvecklingen av upplysningskravens redovisning är samtliga respondenter överens om att redovisningen har blivit mer öppen. Företag har numera tillgång till mer information om gjorda förvärv på marknaden, vilket kan ge dem större möjligheter att ta efter varandra och på detta sätt kan en mer homogen tillämpning av upplysningskraven i IFRS 3 utvecklas. Den öppnare redovisningen ger också användarna av årsredovisningarna en större

möjlighet att få sin egen bild av förvärvet vilket lyftes fram i intervjuerna med C och D.

Inom isomorfism finns det tre olika källor till att företag blir mer homogena i sin redovisning. Viktigt att beakta är att det kan förekomma ett samspel mellan de tre källorna. (DiMaggio & Powell, 1983) IFRS 3 är en formell standard som tvingar noterade företag att uppfylla vissa krav och därmed agera mer homogent. Implementeringen av IFRS 3 är en form av *tvingande isomorfism* som kommer från statsmakten. Staten är även ansvarig för att tillsynen av efterlevnaden fungerar. Författarna anser att beroende på hur effektiv tillsynen av regelverket är påverkas företagens anpassning till regelverket och vad som är socialt accepterat. I slutändan kan en effektiv tillsyn leda till en mer likformig tillämpning i vilken utsträckning företagen uppfyller upplysningskraven.

Vid intervju med A framkom det att nyutexaminerade ekonomer i framtiden kan komma att sätta präge på hur upplysningskraven kommer att tillämpas i redovisningen. Denna grupp av ekonomer formas redan under utbildningen då de kommer i kontakt med IFRS 3 och dess uppbyggnad. Därmed lär de sig att hantera standarden och då skapas förutsättningar för att de kommer att uttrycka sig på samma sätt vid lämnandet av upplysningar. Förutsättningar för att detta ska kunna ske är att utbildningarna är homogena och att det inte finns lokala skillnader anser författarna. I isomorfism benämns denna källa som *normativ isomorfism*.

Upplysningskraven i IFRS 3 medför att företagen ska lämna en stor mängd information av strategisk karaktär vilket framkom vid intervjuerna. Företagen är inte vana vid att göra detta och de upplever att det finns en risk med att lämna denna information. Företagen har inte någon nämnvärd erfarenhet av att resonera kring siffrorna i redovisningen och detta kan skapa en osäkerhet bland företagen angående i vilken omfattning dessa upplysningar ska lämnas. D framhåller att kompetensbrist hos företagen leder till osäkerhet kring vad de ska upplysa om. Dessutom framkom det vid intervju med C att det finns en osäkerhet från företagets sida om vad de faktiskt ska upplysa om. En osäkerhet kan leda till att företag härmar varandra för att skapa en trygghet kring sin redovisning. Inför årsredovisning 2005 ”*famlade företagen i mörker*” medan 2006 innebar en större trygghet för företagen då de hade möjlighet att inspireras av företag i sin omgivning. Företagen hade dessutom möjlighet att ifrågasätta graden av upplysning i förhållande till andra företags redovisning. Genom att göra som andra företag gjorde 2005 minimeras risken att inte bli socialt accepterad, vilket kan benämnas *imiterande isomorfism*. Detta behöver inte innebära att företagen endast tittar på ”*duktiga*” företag utan de kan snarare handla om att ta efter de företag som lämnar så lite upplysningar som möjligt. Detta beteende är präglad av ”*svensk mentalitet*” som innebär ”*säg så lite som möjligt*” vilket uppkom vid intervju med B.

Författarna anser att de tre formerna av isomorfism kommer präglade hur den framtida redovisningen av upplysningskraven i IFRS 3 kommer att utvecklas. Utgångspunkten med IFRS-regelverket är att skapa en mer enhetlig redovisning på internationell nivå. I och med detta bör även den nationella redovisningen bli homogenerare. Författarna ser inga tecken av homogenerare utveckling i studien och anser att en förklaring till detta kan vara att företagen befinner sig i ett tidigt skede av övergångsprocessen.

Isomorfism behandlar även att företag inom samma verksamhetsområde, läs bransch, har en benägenhet att härma varandra. Detta har även påpekats i intervjuerna med A och B då branschtillhörighet har lyfts fram som en faktor som kan komma att präglade utvecklingen, men än så länge kan inte dessa mönster urskiljas. För olika branscher ser förvärven olika ut vilket kan ge effekter på förvärvsanalysen. Vidare kan detta vara en bidragande orsak till att

eventuell branschpraxis utvecklas. Vid granskning av årsredovisningarna fann författarna att det generellt är industriföretag⁷ som antingen har förbättrat sig märkbart mellan de båda räkenskapsåren eller har varit goda exempel redan under första året av implementeringen. Författarna anser att dessa utmärkande exempel kan vara orsak till att eventuell praxis i dessa branscher utvecklas i en positiv riktning för att de isomorfa krafterna drar åt detta håll.

6.4 Finansiell rapportering

Det är viktigt att redovisningen är rätt utformad för att uppfylla omgivningens informationsbehov (Smith, 2000). Den kvantitativa studien har visat att det finns ett par goda exempel hos några företag som visar på en bra och lättöverskådlig struktur. Vid intervju av C bekräftas att det är en bra struktur i dagsläget men att bristerna ligger i innehållet. När övergången har lagt sig och företag har haft möjligheten att ta till sig metodiken i IFRS 3 tycker författarna att omgivningen har rätt att förvänta sig mer företagsspecifika resonemang kring de redovisade siffrorna. Eftersom årsredovisningsgranskningen är gjord på de två första tillämpningsåren är det inte förvånande att många standardfraser används och detta är ett tecken på att metodiken inte ännu har slagit igenom i årsredovisningen och företag känner en viss osäkerhet.

Noten om förvärv anser författarna är tillräcklig och B betonar vid intervjutillfället vikten av lättillgänglig information. Författarna stötte på en förvirring och det var när ett företag hade två noter om förvärv. Första noten var mer som en inledning och hänvisade vidare till den andra noten. Denna struktur är enligt författarna mindre lämplig.

För att skapa en jämförbar redovisning är det enligt Smith (2000) viktigt att lika händelser redovisas på samma sätt. Vid intervjuerna med respondent C och D påpekar de att subjektiviteten är hög vad gäller avvägning mellan väsentliga respektive oväsentliga förvärv. Det är viktigt anser författarna att dessa bedömningar redovisas på samma sätt från år till år. Är inte gränsen densamma varje år påverkar det redovisningens jämförbarhet och tillförlitlighet. D fortsätter med att betona att svenska företag är duktiga på att tillämpa väsentlighetskriterierna då de har funnits länge. En annan aspekt av att lika händelser ska redovisas på samma sätt är användningen av begrepp i redovisningen. Respondent D har erfarenhet att företag använder olika begrepp för immateriella tillgångar. Detta skapar förvirring för användarna och författarna håller med D om att en enhetlig begreppsapparat är viktigt för att användarna ska kunna följa med i företags resonemang.

Vid årsredovisningsgranskningen fann författarna en del företag som utmärkte sig genom en bra struktur. Dessa årsredovisningar uppfyller Föreställningsramens kvalitativa egenskap *begriplighet*. Vidare i årsredovisningsgranskningen har författarna uppmärksammat att vissa företagen brister i sin redovisning av tidigare bokförda värden. Om siffrorna är redovisade enligt svenska redovisningsregler ska dessa omräknas enligt IFRS. Författarna anser att det är av vikt att denna omräkning genomförs då det påverkar både jämförbarheten och den kvalitativa egenskapen *tillförlitlighet*.

Förutom redovisningens kvalitativa egenskaper har nyttoperspektivet inverkan på årsredovisningens utformning. Nyttoperspektivet i sig anser författarna påverkas av företagets storlek. Respondent C framhåller att nyttan är större än kostnaden för stora företag, medan för små är det tvärtom. Kostnaderna som uppkommer på grund av kraven är små i

⁷ Enligt klassificering av Global Industri Classification Standard (GICS). Den är utvecklad av Morgan Stanley och Standard & Poor's och klassificeringen används numera på börser världen över. (OMXgroup, 2007-06-06)

förhållande till helheten av regelverkets implementering och förvärvens köpeskilling framhåller A. Utifrån detta ifrågasätter författarna om företag kommer att sträva efter en utveckling i linje med alla upplysningskrav i IFRS 3 om de inte ser nyttan med upplysningarna. Å andra sidan kan inte finansiella rapporter ge användaren fullständig information då den innehåller ett historiskt perspektiv (Föreställningsramen, punkt 13). Vid intervju av A ifrågasattes om upplysningskraven i årsredovisningen kan ge användaren något mervärde i förhållande till den information som användaren själv tagit reda på inför en beslutssituation. Är företag av denna uppfattning anser författarna att det kan medföra ett motstånd till att utveckla redovisningen av upplysningskraven.

IFRS 3 är del av ett regelverk med en målsättning att skapa en mer enhetlig redovisning. Följer inte alla företag reglerna finns inte förutsättningar för att en fullständig jämförelse kan genomföras. Den kvantitativa studien visar att i nuläget är inte alla upplysningskrav uppfyllda vilket leder till att upplysningarna till viss del kan förlora sin roll som hjälpmedel för användarna vid finansiella beslut.

7 Slutkommentarer

I detta avslutande kapitel knyts studien samman och en presentation av slutsatsen ges utifrån underlag i studien, detta genom att syfte uppnås och problemformulering besvaras. Författarna reflekterar dessutom kring den egna studien och ger förslag till vidare studier inom ämnet.

7.1 Slutsats

För att knyta tillbaka till studiens huvudfrågeställning och underliggande frågor presenteras dessa återigen;

Har det skett förändringar i företagens redovisning gällande upplysningskrav 67,70 och 76 i IFRS 3?

- *Har företagen uppfyllt fler av IFRS 3:s upplysningskrav?*
- *Hur upplever redovisningsexperter tillämpningen av IFRS 3:s upplysningskrav och dess förändring?*

I studien har det inte kunnat fastställas att det verkligen skett någon förändring i redovisningen av upplysningskraven. Utifrån granskningen av årsredovisningarna framkom att det finns en marginell förändring, det vill säga att företagen i viss mån har uppfyllt upplysningskraven i större utsträckning 2006 än 2005. Förändringen går i positiv riktning vilket framgår av granskningen i vilken grad upplysningskraven totalt sett har lämnats. Förändringen är främst synlig mellan de kategorier som innefattar någon form av upplysning. Förändringen kan dock inte statistiskt säkerställas, vilket gör att författarna accepterar nollhypotesen. Detta ställningstagande innebär att det statistiskt sett inte skett en förändring i företagens redovisning av upplysningskraven i IFRS 3. Den marginellt synliga förändring som uppmärksammats kan därmed ha uppkommit av en slump och författarna kan inte statistiskt sett fastställa att företagen verkligen har uppfyllt fler upplysningskrav. Detta innebär att det förekommer en tröghet i övergångsprocessen trots att vissa företag har förbättrat sig. Det har även förekommit företag som har försämrat sin redovisning av upplysningskraven och när undersökningen fångar helheten förloras respektive företags utveckling. Detta kan vara en förklaring till att det inte har skett någon förändring mellan de två räkenskapsåren.

Intervjuerna med redovisningsexperterna har tillfört olika synvinklar till varför förändringen ser ut som den gör. Först och främst är övergången till IFRS-regelverket en omfattande process vilket kan förklara varför vissa upplysningskrav inte tillämpas fullt ut. En övergång på redovisningsområdet möter olika motstånd beroende på om förändringen avser värderingsprinciper eller informationsinnehåll. I detta fall bygger upplysningskraven på att redovisningsprinciperna tillämpas vilket förutsätter att företag tar till sig det tankesätt som standarden introducerat. Implementeringen av IFRS 3 är ett förändringsarbete som är tidskrävande för berörda företag. Standarden medför en ny metodik som företag kan ha svårt att ta till sig under ett räkenskapsår.

Processen kan gå olika fort för företagen beroende på hur förvärvsintensiva de är. Författarna anser att ju fler förvärv ett företag gör desto bättre lär de sig metodiken i standarden. Eftersom IFRS 3 även ska beaktas i delårsrapporterna får ett förvärvsintensivt företag mer praktisk

erfarenhet än ett företag som gör förvärv mer sällan, vilket påverkar var i mognadsprocessen företaget befinner sig. Tröghet i mognadsprocessen kan också bero på att företag läser IFRS 3 med tidigare regelverk i ryggsäcken, vilket hämmar processen och sätter den i ett längre tidsintervall.

För att en bra struktur ska kunna återfinnas i företagens årsredovisningar krävs det att företagen ser nyttan med upplysningskraven. Att upprätta en bra not om förvärv är inte kostsamt för företag i relation till köpeskillingens storlek. Studien visar att den struktur som företagen använder vid presentation av upplysningarna är bra, men att innehållet brister. Att det är innehållet som är bristfälligt anser författarna beror på främst tre bakomliggande orsaker. Den första anledningen är att företagen är ovana vid att resonera kring siffror och att lämna denna form av strategisk information. Företagen upplever en risk med att lämna dessa upplysningar. Ytterligare anledning till att innehållet av upplysningskraven brister är att företagen inte förstår logiken bakom vissa upplysningar. Den tredje anledningen som kan bidra till tröghet i mognadsprocessen har en indirekt koppling till strukturen av upplysningskravens presentation. Trögheten kan däremot bero på en kommunikationsbrist mellan de som sitter vid förhandlingsbordet och de som utformar texten i årsredovisningen. Författarna anser att om kommunikationen ökar kommer resonemang kring siffrorna blir mer företagsspecifika. Därmed kommer uppmärksammade standardfraser att reduceras.

De bakomliggande orsakerna utgör skäl till varför mognadsprocessen har ett tidsperspektiv som sträcker sig över lång tid. Även omgivningens krav är en del i mognadsprocessen som präglar noterade företags agerande kring redovisningen av IFRS 3:s upplysningskrav. Det är först när användarna har lärt sig standarden som de kan börja ställa högre krav på redovisningen av upplysningskraven. För att företagen ska kunna möta omgivningens krav är det nödvändigt att det ges tid till att bygga upp ramar genom procedurer, strukturer och rutiner kring IFRS 3 för att den sociala acceptansen inte ska skadas.

Det är institutionella krav som formar mognadsprocessen och hur praxis utvecklas. Författarna har inte kunnat fastställa i vilken riktning praxis har utvecklats. Däremot ser författarna gärna att de goda exempel som framkommit i granskningen av 2005 och 2006 uppmärksammas för att praxis ska utvecklas i en positiv riktning som präglas av öppenhet och fullständiga upplysningar.

Författarna tror att isomorfa krafter kommer prägla framtida praxis. Dels genom att IFRS 3 är ett tvingande regelverk där graden av efterlevnaden kommer att bero på hur effektiv Finansinspektionen utformar tillsynen. En effektiv tillsyn kommer förmodligen leda till en mer homogen tillämpning av upplysningskraven. Även nytexaminerade ekonomer och dess utbildning kommer att sätta prägel på mognadsprocessen genom att de kommer att uttrycka sig i linje med standardens upplysningskrav. Slutligen kommer den osäkerhet som företagen upplever med regelverket att minska till följd av att de får mer praktisk erfarenhet samt härmar företag i sin omgivning. Detta beteende leder till att företagen känner sig trygga i sin tillämpning av upplysningskraven, vilket också minimerar risken att inte bli socialt accepterad. Resultatet av detta är att tillämpningen av IFRS 3:s upplysningskrav kommer leda till en mer homogenare redovisning hos företag noterade på Stockholmsbörsens Large Cap. Samtidigt kommer tryggheten förhoppningsvis resultera i att företagen kommer att lämna mer företagsspecifika resonemang inom ramen för den homogena tillämpningen.

Författarna hoppas att företagen inom den närmaste framtiden kommer att utveckla innehållet i sin redovisning av upplysningskrav 67, 70 och 76 i IFRS 3. Denna förväntan kan visa sig i årsredovisningen genom både mer företagsspecifika resonemang kring siffrorna samt att fler antal upplysningskrav uppfylls.

7.2 Kritik mot den egna studien

Det som författarna anser har varit mest problematiskt med studien är kategoriseringen och bedömningen i vilken grad företagen uppfyller upplysningskraven eller inte. Det har förekommit inslag av subjektiva bedömningar trots att en granskningsmall har använts och att författarna tillsammans genomförde årsredovisningsgranskningen.

Författarna kunde inte heller från början förutse att ett Chi²-test inte var möjligt att genomföra då det förekom noll frekvenser i en kategori. Detta har medfört att Chi²-test inte kunnat genomföras på samtliga upplysningskrav och år.

7.3 Förslag till vidare studier

Under studiens gång har flera olika förslag till vidare studier uppkommit. Många av förslagen handlar om huruvida informationen som framkommer av upplysningskraven används eller kan användas av årsredovisningens olika användare. Frågan är om upplysningskraven ger intressenten bättre underlag till olika finansiella beslut. En utbyggnad av denna fråga skulle vara en studie som undersöker om någon använder den information som lämnas i årsredovisningarna vid beslut och om alla dessa upplysningskrav behövs.

En annan synvinkel av upplysningskraven skulle kunna vara att undersöka om en transparent redovisning leder till att företags affärshemligheter måste avslöjas för att uppfylla kraven.

Författarna anser vidare att det vore av intresse att genomföra en studie med en internationell vinkling och undersöka hur upplysningskraven uppfylls inom EU. Det skulle också vara intressant att stanna kvar i Sverige och göra en liknande studie där alla listorna på Nordiska listan är representerade.

Referenslista

Litteratur

- Ahrenfeldt, B. (2001). *Förändring som tillstånd Att leda förändrings- och utvecklingsarbete i företag och organisationer*. 2: a uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Artsberg, K. (2005). *Redovisningsteori –policy och –praxis*. 2:a uppl. Malmö: Liber Ekonomi.
- Bell, J. (1999). *Introduktion till forskningsmetodik*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bradley, T. (2007). *Essential statistics for economics, business and management*. West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.
- Bryman, A. & Bell, E. (2003). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Denscombe, M.(2004). *Forskningens grundregler Samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hatch, M.J. (2002). *Organisationsteori: Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmblad Brunsson, K. (2002). *Organisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1991). *Forskningsmetodik om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2006*. (2006). Stockholm: FAR FÖRLAG AB. (IASB Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter. IFRS 3. IAS 10)
- Körner, S. & Wahlgren, L. (2005). *Statistiska metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundahl, U. & Skärvad, P-H. (1992). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R. & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Powell W. W. & DiMaggio, P. J. (1991). *The New Institutionalism in organizational analysis*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Samlingsvolymen 2007 Del 1*. (2007). Stockholm: FAR FÖRLAG AB. (RR 1:00)
- Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.
- Thorell, P. (2004). *Den nya koncernredovisningen*. Malmö: Ernst & Young AB & Liber AB.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3:e upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Wiedersheim-Paul, F. & Eriksson, L.T. (1987) *Att utreda och rapportera*. 2:a uppl. Malmö: Liber.

Artiklar

Buisman, J. (2006). Första erfarenheterna av IFRS-redovisning. Svårt att nå målet första året eftersom processen underskattas. *Balans*, 5, 36-39.

Cooke, T. (1989). Voluntary Corporate Disclosure by Swedish Companies. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 1 (2).

DiMaggio, P.J. & Powell, W.W. (1983). The Iron Cage revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48, 147-160.

Gauffin, B. & Nilsson, S-A. (2006). Rörelseförvärv enligt IFRS 3. Hur gick det med identifieringen av immateriella tillgångar? *Balans*, 8-9, 40-42.

Jansson, T. & Hurtig, M. (2005). Få oväntade effekter vid övergången till IFRS. *Balans*, 3, Nätupplaga.

Jansson, T., Nilsson, J. & Rynell, T. (2004). Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar. *Balans*, 8-9, 28-33.

Lagerström, B. & Nicander, C. (2006). Har börsbolag som köpt en rörelse också köpt regelverket i IFRS 3? *Balans*, 6-7, 33-34.

Oliver, C. (1991). Strategic Responses to Institutional Processes. *Academy of Management Review*, 16(1), 145-179.

Patten, M.D. (1991). Exposure, Legitimacy and Social Disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 10, 297-308.

Rapporter

Müllern, T. & Östergren, K. (1995). *Lärandekulturer. En studie av organisatoriskt lärande under olika institutionella betingelser*. Akademisk avhandling vid Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå Universitet. Umeå Universitet.

70. *Rapporter om börsbolagens första år med IFRS. Börsbolagens finansiella rapportering 2005, 2 februari 2007*. FAR INFO nr 2 2007.

285. *IASB/FASB-förslag om rörelseförvärv. Meddelande från IASB, 30 juni 2005*. FAR INFO nr 7 2005.

Uppsatser

Ahlgren, J. & Eriksson, M. (2006). *Ett år efter övergången till IFRS – hur redovisning enligt IFRS 3 har påverkat svenska börsnoterade företag*. Magisteruppsats. Lunds universitet.

Broberg, P. (2006). *Vad förklarar variationer i frivillig information? En studie av årsredovisningar från företag noterade på Stockholms Börsen*. Magisteruppsats. Högskolan i Kristianstad.

Kanevid, M. & Minoia, A. (2006). *Redovisning i förändring – en studie av svenska börsnoterade koncernbolags redovisning av immateriella tillgångar vid rörelseförvärv*. Kandidatuppsats. Lund Universitet.

Internet

OMXgroup [Elektronisk]. Tillgänglig:

http://www.omxgroup.com/nordicexchange/Abouttrading/tradinginformation/Nordic_exchange/ [2007-04-13].

http://www.omxgroup.com/nordicexchange/investors/handelsinformation/nordiska_borsen/?languageId=3 [2007-06-06].

Årsredovisningar 2005 och 2006

Alfa Laval www.alfalaval.com [2007-04-08]

Assa Abloy www.assaabloy.se [2007-04-08]

Atlas Copco www.atlascopco-group.com [2007-04-08]

Eniro www.eniro.com [2007-04-12]

Ericsson www.ericsson.com [2007-04-08]

Getinge www.getinge.com [2007-04-12]

Hexagon www.hexagon.se [2007-04-12]

Latour www.latour.se [2007-04-08]

Millicom www.millicom.com [2007-04-29]

MTG www.mtg.se [2007-04-08]

Nobia www.nobia.se [2007-04-08]

Nordea www.nordea.com [2007-04-08]

OMX www.omxgroup.com [2007-04-08]

PEAB www.peab.se [2007-04-08]

Ratos www.ratos.se [2007-04-08]

SAAB www.saab.se [2007-04-08]

SCA www.sca.se [2007-04-12]

SEB www.seb.se [2007-04-12]

Securitas www.securitasgroup.com [2007-04-08]

Skanska www.skanska.se [2007-04-12]

SKF www.skf.com [2007-04-12]

Stora Enso www.storaenso.com [2007-04-12]

Swedbank www.swedbank.se [2007-04-12]

Tele2 www.tele2.com [2007-04-12]

TeliaSonera www.teliasonera.se [2007-04-12]

TietoEnator www.tietoenator.com [2007-04-12]

Trelleborg www.trelleborg.com [2007-04-12]

Intervjuer

Carina Edlund [15 maj 2007]

Pär Falkman [8 maj 2007]

Jan Hanner [14 maj 2007]

Pernilla Rehnberg [8 maj 2007]

Bilaga 1 Urval och bortfall

Nedan redovisas alla företag på Large Cap som ingår i urvalet samt de som föll bort på grund av någon anledning.

Urval 27 företag

- Alfa Lava
- Assa Abloy
- Atlas Copco
- Eniro
- Ericsson
- Getinge
- Hexagon
- Latour
- Millicom
- MTG
- Nobia
- Nordea
- OMX
- PEAB
- Ratos
- SAAB
- SCA
- SEB
- Securitas
- Skanska
- SKF
- Stora Enso
- Swedbank
- Tele2
- TeliaSonera
- TietoEnator
- Trelleborg

Bortfall 43 företag

Här grupperas företagen på grund av vilken anledning de inte medverkar i studien

Andra redovisningsprinciper

- ABB
- Lundin Mining
- Autoliv

Inga rörelseförvärv under båda åren

- AstraZeneca
- Axfood
- Boliden
- Carnegie
- Castellum
- Electrolux
- Fabege
- H & M
- Hakon Invest
- Holmen
- Hufvudstaden
- Husqvarna
- Industrivärden
- Investor
- JM
- Kaupthing Bank
- Kinnevik
- Kungsleden
- Lundbergsföretag
- Lundin Petroleum
- Melker Schörling
- NCC
- Nobel Biocare
- Nokia
- Old Mutual
- Oriflame
- Q-Med
- Sandviken
- SAS
- Scania
- Seco Tools
- SHB
- SSAB
- Swedish Match
- Volvo
- Öresund

Brutet räkenskapsår

- Elekta
- Vostok Nafta
- Lawson Software

Ej redovisat förvärv

- Meda – Har gjort förvärv 2006 som fastställdes innan den finansiella rapporten utfärdades. Författarna anser att förvärvet ska vara med 2006, men Meda har valt att inte lämna upplysningar om detta i årsredovisningen 2006.

Bilaga 2 Presentation av redovisningsexperten

Namn: Carina Edlund

Datum för intervju: 15 maj 2007

Nuvarande sysselsättning: Redovisningsspecialist samt chef över specialistavdelningen på revisionsbyrå.

Bakgrund: Edlund har tio års erfarenhet av revision och tio års erfarenhet som redovisningsspecialist och är fortfarande auktoriserad revisor. Vidare har Edlund arbetat med IFRS sedan 2002 och är ansvarig för IFRS-utbildning nationellt på sin byrå. Dessutom är Edlund konsult åt börsbolag, både vid övergången till IFRS och numera löpande.

Namn: Pär Falkman

Datum för intervju: 8 maj 2007

Nuvarande sysselsättning: Redovisningsspecialist inom IFRS på revisionsbyrå.

Bakgrund: Falkman har skrivit en avhandling om redovisningsteori vid Handelshögskolan i Göteborg 1998. Därefter arbetade Falkman två år på finansdepartementet innan anställningen på revisionsbyrån.

Namn: Jan Hanner

Datum för intervju: 14 maj 2007

Nuvarande sysselsättning: Redovisningsspecialist.

Bakgrund: Hanner har arbetat som revisor i 20 år.

Namn: Pernilla Rehnberg

Datum för intervju: 8 maj 2007

Nuvarande sysselsättning: Auktoriserad revisor samt skriver parallellt en avhandling om IFRS 3 på Handelshögskolan i Göteborg.

Bakgrund: Rehnberg har arbetat som revisor i 15 år.

Bilaga 3 Granskning av årsredovisningar

Förklaring: kolumnen *Företag X* representerar alla de 27 företag som har medverkat i studien. Varje företag har en egen kolumn där resultaten bokfördes för respektive år. När alla 27 företag hade granskats sammanställdes allt i kolumnen *TOTALT*.

	TOTALT		Företag X	
	2005	2006	2005	2006
67 a Namn på verksamheten				
Ingen upplysning				
För väsentliga förvärv				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				
67 a Beskrivning av verksamheten				
Ingen upplysning				
För väsentliga förvärv				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				
67 b Förvärvstidpunkt				
Ingen upplysning				
För väsentliga förvärv				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				
67 c Rösträtt				
Ingen upplysning				
För väsentliga förvärv				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				
67 d Anskaffningsvärde				
Ingen upplysning				
För väsentliga förvärv				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				
67 d Beskrivning av anskaffningsvärde				
Ingen upplysning				
Delvis upplysning				

Uppllysning				
SUMMA:				
67 e Uppllysning om beslut att avyttra pga förvärvet				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Uppllysning				
SUMMA:				
67 f Förvärvsanalys				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Uppllysning				
SUMMA:				
67 g Storleken på överskott enligt p 56				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Inget överskott (uppllysning)				
SUMMA:				
67 h Goodwill				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Uppllysning				
SUMMA:				
67 i Förvärvade enhetens resultat				
Ingen uppllysning				
För väsentliga förvärv				
Uppllysning				
SUMMA:				
70 a Enhetens intäkt				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Uppllysning				
SUMMA:				
Varav företag som dessutom förklarat varför det inte är möjligt				
70 b Enhetens resultat				
Ingen uppllysning				
Delvis uppllysning				
Uppllysning				

SUMMA:				
Varav företag som dessutom förklarat varför det inte är möjligt				
76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill				
Ingen upplysning				
Delvis upplysning				
Upplysning				
SUMMA:				

Bilaga 4 Intervjumall

Vem är respondenten?

- Namn?
- Nuvarande sysselsättning?
- Bakgrund?

IFRS 3

1. Är IFRS 3 i allmänhet en svår standard?

Upplysningskrav i IFRS 3

2. Hur anser du att utvecklingen har varit från 2005 till 2006? Vilka tendenser har du uppmärksammat?
3. Anser du att det finns en problematik för företagen att lämna den information som upplysningskraven i IFRS 3 kräver? Varför?
4. Vilka upplysningskrav är mest diskuterade i IFRS 3?
5. Vilket/vilka upplysningskrav anser du är svårast att uppfylla?
6. Anser du att företagen upplever en stor osäkerhet om vilka upplysningskrav de ska lämna?
7. Finns det risker med att lämna all information som upplysningskraven ställer?
8. Anser du att upplysningskraven leder till en mer öppen och användbar redovisning? På vilket sätt?

Informationsbehandling

9. Har det blivit ett merarbete för företagen? Anser du att nyttan med upplysningskraven överstiger kostnaden?
10. Anser du att det krävs förändring angående presentationen av informationen? Tror du att det skulle underlätta för intressenterna om all information presenterades på ett och samma ställe?
11. Vad anser du om subjektiviteten i bedömningsfrågan angående väsentliga/oväsentliga förvärv?

Specifika upplysningskrav

12. Vi har uppmärksammat brister i redovisningen av röstandel (punkt 67 c), vad anser du kan vara bakomliggande orsak till detta?

13. Kan upplysningskrav i 67 h, Goodwill, anses vara svårt att uppfylla för företagen? I vår undersökning saknas fullständig upplysning på denna punkt, både 2005 och 2006.

14. Anser du att upplysningskrav 70 a och b är svåra att uppfylla för företagen? Varför?

Framtid

15. Anser du att företagen är/kommer bli mer lika i sin tillämpning? Sätter uppmärksammade "bäst i klassen" företag prägel på utvecklingen?

16. Tror du att alla kraven någon gång kommer att uppfyllas av alla företag som ska redovisa rörelseförvärv enligt IFRS 3? Eller anser du att det krävs en förändring av nuvarande upplysningskraven?

Bilaga 5 Testresultat från SPSS

I denna bilaga presenteras testresultaten från genomförda Chi²-tester i SPSS. Assymp. Sign är samma som p-värde.

Punkt 67 a Namn och beskrivning

Namn var inte möjligt att genomföra vid någon av kategoriseringarna då vissa kategorier innehöll noll frekvenser. Chi²-test för **beskrivning** gick däremot bra att genomföra.

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 a Beskrivning 2006
Chi-Square(a)	4,053
df	3
Asymp. Sig.	,256

a. 3 cells (75,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 1,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 a Beskrivning 2006
Chi-Square(a)	3,375
df	1
Asymp. Sig.	,066

a. 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 3,0.

Punkt 67 b Förvärvstidpunkt

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 b Förvärvstidpunkt 2006
Chi-Square(a)	1,250
df	3
Asymp. Sig.	,741

a. 2 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 1,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 b Förvärvstidpunkt 2006
Chi-Square(a)	1,038
df	1
Asymp. Sig.	,308

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 1,0.

Punkt 67 c Rösträtt

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 c Rösträtt 2006
Chi-Square(a)	1,750
df	3
Asymp. Sig.	,626

a 2 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 c Rösträtt 2006
Chi-Square(a)	,375
df	1
Asymp. Sig.	,540

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 3,0.

Punkt 67 d Anskaffningsvärde och beskrivning

Anskaffningsvärde var inte möjligt att genomföra vid någon av kategoriseringarna då en kategori innehöll noll frekvenser. Chi²-test för **beskrivning** gick däremot bra att genomföra.

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 d Beskrivning 2006
Chi-Square(a)	,567
df	2
Asymp. Sig.	,753

a 1 cells (33,3%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 d Beskrivning 2006
Chi-Square(a)	,540
df	1
Asymp. Sig.	,462

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Punkt 67 e Eventuella avyttringar på grund av förvärv

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 e Eventuell avyttring pga förvärv 2006
Chi-Square(a)	,000
df	1
Asymp. Sig.	1,000

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 e Eventuell avyttring pga förvärv 2006
Chi-Square(a)	,000
df	1
Asymp. Sig.	1,000

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Punkt 67 f Förvärvsanalys

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 f Förvärvsanalys 2006
Chi-Square(a)	1,111
df	2
Asymp. Sig.	,574

a 1 cells (33,3%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 1,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 f Förvärvsanalys 2006
Chi-Square(a)	1,038
df	1
Asymp. Sig.	,308

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 1,0.

Punkt 67 g Storlek på överskott

Med tabellens kategorier

Chi²-testet var inte möjligt att genomföra med dessa kategoriseringar.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 g Storlek på överskott 2006
Chi-Square(a)	,000
df	1
Asymp. Sig.	1,000

a 1 cells (50,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Punkt 67 h Goodwill

Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 h Goodwill 2006
Chi-Square(a)	2,571
df	2
Asymp. Sig.	,276

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 7,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 h Goodwill 2006
Chi-Square(a)	2,541
df	1
Asymp. Sig.	,111

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 10,0.

Punkt 67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt Med tabellens kategorier

Test Statistics

	67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt 2006
Chi-Square(a)	,896
df	2
Asymp. Sig.	,639

a 1 cells (33,3%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 3,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	67 i Förvärvade enhetens resultat efter förvärvstidpunkt 2006
Chi-Square(a)	,711
df	1
Asymp. Sig.	,399

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 8,0.

Punkt 70 a Förenade enhetens intäkter och resultat Med tabellens kategorier

Test Statistics

	70 a Enhetens intäkt 2006
Chi-Square(a)	,891
df	2
Asymp. Sig.	,640

a 1 cells (33,3%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 2,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	70 a Enhetensintäkt 2006
Chi-Square(a)	,150
df	1
Asymp. Sig.	,699

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 12,0.

Punkt 70 b Förenade enhetens intäkter och resultat Med tabellens kategorier

Test Statistics

	70 b Enhetens resultat 2006
Chi-Square(a)	1,667
df	2
Asymp. Sig.	,435

a 1 cells (33,3%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 3,0.

Med två kategorier

Test Statistics

	70 b Enhetens resultat 2006
Chi-Square(a)	,000
df	1
Asymp. Sig.	1,000

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 12,0.

Punkt 76 Återvinningsvärde och eventuell nedskrivning av goodwill Med tabellens kategorier

Chi²-testet var inte möjligt att genomföra med dessa kategoriseringar.

Med två kategorier

Test Statistics

	76 Eventuell nedskrivningsprövning 2006
Chi-Square(a)	1,736
df	1
Asymp. Sig.	,188

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 7,0.

Upplysningskrav totalt sett Fördelat på tre kategorier

Test Statistics

	Totalt 2006 3 kategorier
Chi-Square(a)	3,015
df	2
Asymp. Sig.	,221

a 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 66,0.

Fördelat på två kategorier

Test Statistics

	Totalt 2006 2 kategorier
Chi-Square(a)	,241
df	1
Asymp. Sig.	,624

a. 0 cells (.0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 86,0.